

Võru vald tervitas pisikesi vallakodanikke

Septembris toimus Võru valla lusikapidu, kus tervitati 2024. aasta esimeses pooles sündinud neljakümnet pisikest vallakodanikku.

Jaauarist juuni lõpuni said maailmaga esmatutvust teha 21 tüdrukut ja 19 poissi. Enim sündi registreeriti mais ja juunis.

Võru valla lusikapeol sai iga laps armsa Minni või Miki hiire, raamatud "Pisike puu" ja "Jänese hällüpäävakuuk" ning loomulikult valla sümboolikaga hõbelusika.

Sünnimusele lisasid värvi ja lusti Lasva lasteaia Pargihaldjas

muusika- ja liikumisõpetaja Annika Eliste ja tema tütar Egle, kes panid pisikesed koos nende vanematega liikuma.

Soovime väikestele vallakodanikele ilusat kasvamist ja peredele kuhjaga õnne!

Katariina Ummelk
avalike suhete spetsialist

Uued ilmakodanikud ja vanemad lusikapeol. Fotod: Alice Võsu

Igale lapsele kingiti kaks raamatut.

Andsumäe suusahüppetorni uuendus sai uueks hooajaks valmis

Maandumisnõlval harjutati juba esimesi suusahüppeid. Foto: Katariina Ummelk

Uue hooaja puhul avati 11. septembril vingete suusahüpete ja tänukõnede saatel Andsumäel 30m suusahüppemäe rekonstrueeritud maandumisnõlv.

Remonditööde käigus lammutati tehiskatte puitalus ning ehitati uus, paigaldati uus tehiskate ning vahetati välja maandumisnõlva piirdeseina laudis.

Andsumägi on üks väheseid kohti Eestis, kus suusahüppeid saab lihvida. Lisaks Võrumaale on sellised võimalused veel vaid Otepääl ja Tallinnas.

"On rõõm, et jagub ka neid tublisid noori poisse ja tüdrukuid, kel on julgust siit mäest alla sõita," sõnas avaüritusel Võru linnapea

Kalvi Kõva. Võru Spordikoolil on traditsioon tuua esile noorte spordisaavutusi lõppenud õppeaastal. Nii kaunistavadi 2023/24 õppeaastal parimaid tulemusi saavutanud kümne noore pildid hüppemäe hoone seina.

Töid teostas AS Kurmik, tööde maksumus on 82 350 eurot. Võru vald rahastas hüppetorni rekonstrueerimist 40 000 euroga. Oma õla pani alla ka Graanul Invest, kes toetas ehitustöid 5000 euroga.

Katariina Ummelk
avalike suhete spetsialist

Võru valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava aastateks 2025-2037 eelnõu on avalikustatud valla veebilehel 1. oktoobrist kuni 27. oktoobrini 2024.

Ettepanekuid saab esitada avalikustamise ajal kirjaliselt Võru Vallavalitsusele aadressile vald@voruvall.ee või Võrumõisa tee 4a, Võru linn, 65605.

Eelnõu avalik arutelu toimub 4. novembril 2024 kell 16:00 Võru vallamaja II korruse saalis aadressil Võrumõisa tee 4a, Võru linn. Avalikku arutelu ei korraldata, kui avaliku väljapaneku jooksul eelnõu osas ettepanekuid ei esitata.

Võru valla mehed tegid Järvamaal ajalugu

Lauapäeval, 21. septembril toimus Garaaž Järvamaa Rahvaralli, mis on Eesti meistrivõistluste noorteralli IV etapp klassidele J16 ja J18 ning EAL karikavõistluste IV etapp. Stardis oli 125 masinat, kuid pika päeva järel vallutasid 2WD-ST (suured tagaveolised) klassis terve poodiumi meie rallimehed. Poodiumi 3. astmel seisid Kristen Volkov ja Erki Eksin. Hõbedane karikas kuulus Rait

Reimanile ja Rauno Hõrakule. Kullasäras sõitsid koju Mirko ja Mario Kaunis (võistlusauto pildil, foto: Margus Kirs). Võrumaale tuli uhke saavutus ka 2WD-VT klassis, kus esikoha saavutasid Rainer Umb-leja ja Marko Press. Palju õnne rallimeestele!

Tuuli Eksin
rallisõber

Fotol on (vasakult) Rauno Hõrak, Rait Reiman, Mario Kaunis, Mirko Kaunis, Erki Eksin ja Kristen Volkov. Foto: Erakogu

Võru vallavolikogu septembrikuu istungilt

Võru vallavolikogu 18. septembri istung toimus Võru vallamajas.

Volikogu istungil otsustati:

- võõrandada kirjaliku enampakumise korras korteriomand Otsa külas Kastani-8 alghinnaga 7000 eurot;
- avalikustada Võru valla veebilehel perioodil 1. oktoober kuni 27. oktoober Võru valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise

kava aastateks 2025-2037 eelnõu ning korraldada avalik arutelu 4. novembril Võru vallamajas juhul, kui avaliku väljapaneku jooksul esitatakse eelnõu osas ettepanekuid;

- soetada projekti "Võru valla Kirumpää küla reoveekogumisala ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni projekt" omaosaluse raames 350 693 euro ulatuses aktsiaseltsi VÕRU VESI aktsiaid;

- muuta Võru Vallavolikogu 20.12.2017 määrust nr 15 "Toimetulekutoetuse arvestamisel arvesse võetavate eluasemekulude piirmäärade kehtestamine" ning kehtestada uued toimetulekutoetuse arvestamisel arvesse võetavate eluasemekulude piirmäärad;
- võtta vastu Võru valla 2024. aasta kolmas lisaelarve;
- muuta Võru Vallavolikogu

12.09.2018 määrust nr 48 ning võtta vastu Võru valla eelarvestrateegia aastateks 2024-2028.

Volikogu istungil:

- andis Vastseliina Piiskopilinnuse SA juhatuse liige Ivar Traagel ülevaate suvelavastusest „Sala-kulaja Vastseliinas“;
- anti ülevaade 2025. aasta maa-maksumäärast;

- anti ülevaade 1.-7. septembril toimunud Taani-Norra sotsiaalvaldkonna õppereisist.

Lisainfo:
Kaja Kiilo
vallasekretär
5787 5848

Võru vallavalitsuse septembrikuu istungitelt

Võru vallavalitsusel toimus septembrikuus kolm istungit.

3. septembril toimunud Võru vallavalitsuse istungil:

- otsustati anda projekteerimistingimused Umbsaare külas Kasteheina katastriüksusele elamu ehitusprojekti koostamiseks;
- otsustati anda ehitusload Meegomäe külas Ruudi maaüksusele üksikelamu püstitamiseks, Meegomäe külas Ede-Mõlgamäe, Nõnova külas Pähnähäiermä, Alapõdra külas Vabaduse ja Mustassaare külas Ploomi maaüksustele puurkaevude ning Väimela alevikus Pärna tee 7 maaüksusele puurkaevu PK-1, puurkaevu PK-2 ja puurkaevu PK-3 rajamiseks;
- otsustati anda kasutusload Jeedaskülas Piusaveere tn 14 ja Piusaveere tn 12 maaüksustele rajatud 50 kW päikeseelektrijaamadele;
- otsustati seada Kirumpää külas Piiskopi tee 10, Vibu tee 4, Kaitsevalli tee 7, Kaitsevalli tee 8, Kaitsevalli tee 9, Kaitsevalli tee 14, Ordu tee 5, Ordu tee 9, Ordu tee 16 katastriüksustele sundvaldus AS-i Võru Vesi kasuks;
- määrati Kapera külas Liiva karjäär katastriüksuse maa sihtotstarbeks maatulundusmaa;
- nõustuti Kasaritsa külas Platsi ja Keldri katastriüksuste, Vagula külas Jõeperve ja Vagula-Tammi tee katastriüksuste, Meeliku külas Põdrametsa ja Järvekese

katastriüksuste piiride muutmise ja määrati moodustatavatele katastriüksustele nimed ja maa sihtotstarbed;

- nõustuti Villa külas Jukipõllu, Vastseliina alevikus Tootmise tn 11 katastriüksuste jagamisega ning määrati moodustatavatele katastriüksustele nimed ja maa sihtotstarbed;
- muudeti hajaasustuse programmi 2024. aasta taotluste rahuldamise otsust ja kiideti heaks toetuse kasutamise aruanne;
- kiideti heaks Kagu-Eesti spetsialistide eluasemete toetusmeetme 2023. aasta toetuse kasutamise aruanne ja pikendati projektide abikõlblikkuse tähtaegu;
- kinnitati Vastseliina lasteaia arengukava aastateks 2024-2029;
- suurendati laste arvu Võru valla lasteaia Lõunapärlid Sõmerpalu õppekoha rühmades;
- suurendati 2024/2025. õppeaastal õpilaste arvu Puiga Põhikooli I klass 26 õpilase ja Vastseliina Gümnaasiumi VI ja VIII klassi 30 õpilase;
- kooskõlastati Vastseliina Gümnaasiumi palgakorralduse põhimõtted;
- eraldati MTÜle Osula Külaselts projektitoetust KOP projektide „Pühajõe piirkonna madalseiklusraja - etapp 2” ja „Kvaliteetsed Pühajõe piirkonna kultuuriüritused” omaosaluseks;
- määrati sotsiaalteenuseid ning arutati Võru valla 2024-2028

eelarvestrateegiat ja volikogu 18.09.2024 istungi päevakorda esitatavaid teemasid.

17. septembril toimunud Võru vallavalitsuse istungil:

- otsustati algatada riigihanked Kääpa-Võru kergliiklustee ehitamiseks ning Võru-Võlsi tee rekonstrueerimiseks ja selle juurde kergliiklustee ehitamiseks;
- otsustati algatada avatud menetlused Kose alevikus Kreegi tn 24 aiamaja laiendamise ja elamuks ümberehitamise ning Vagula külas Lauda katastriüksusele PVC-halli projekteerimistingimuste andmiseks;
- otsustati anda projekteerimistingimused Verijärve külas Statka ja Hinsa külas Metsavahi katastriüksustele elamute ning Husari külas Savisaarõ katastriüksusele garaaži ehitusprojekti koostamiseks;
- otsustati anda ehitusload Raadi külas Raadi-Mihkli, Tammsaare külas Ploomi, Loosu külas Eriku maaüksustele puurkaevude ja Vastseliina alevikus Turu tänav L1 maaüksusele kanalisatsioonitorustiku rajamiseks;
- otsustati anda osakasutustluba Vagula külas Jaanimäe maaüksusele püstitatud üksikelamule;
- otsustati anda kasutusload Verijärve külas Veskisalu maaüksusel KOMPO2 hoonele paigaldatud päikeseelektrijaamale ja Varese

külas Masti maaüksusele rajatud päikeseelektrijaamale;

- otsustati seada Juba külas Mäe katastriüksusele ning Kirumpää külas Tinso, Linnuse, Rütli, Kaitsevalli, Vallutuse ja Kirumpää teede, Kaitsevalli tee 13, 12, 1, Ordu tee 18, 2, Vallutuse tee 15, Rütli tee 16 katastriüksustele sundvaldus AS-i Võru Vesi kasuks;
- otsustati seada Võlsi külas Panoraami tee katastriüksusele isiklik kasutusõigus Elektrilevi OÜ kasuks;
- otsustati seada Jantra külas Saki-Jantra tee L3 katastriüksusele isiklik kasutusõigus Uibo kinnisasja omaniku kasuks;
- määrati Sõmerpalu alevikus Jänesepargi tee 2 asuva saunahoone ja Vastseliina alevikus Tootmise tn 7 asuva garaažiboksi teenindamiseks vajalik maa, aadress, pindala ja sihtotstarve;
- nõustuti Lepassaare külas Saviloo, Juba külas Mäe, Tsolgo külas Käo-Ala, Tsolgo külas Järveniidu katastriüksuste jagamisega ning määrati moodustatavatele katastriüksustele nimed ja maa sihtotstarbed;
- määrati Vagula külas asuvale liikluspinnale kohanimi Tammi tee;
- määrati Meegomäe külas Ruudi katastriüksuse uueks lähiaadressiks Andsujärve tee 11b;
- kiideti heaks hajaasustuse

programmi 2023. ja 2024. a ning Kagu-Eesti spetsialistide eluasemete 2023. a toetusmeetme toetuse kasutamise aruanded;

- arutati isikliku sõiduauto kulude hüvitamist õpilastranspordi korraldamisel;
- kooskõlastati Puiga põhikooli palgakorralduse põhimõtted;
- kooskõlastati Vastseliina gümnaasiumi töötajate koosseisu muudatused;
- määrati sotsiaalteenuseid ja -toetusi;
- kuulutati välja uus konkurss IT-spetsialisti leidmiseks;
- eraldati reservfondist raha Vastseliina gümnaasiumi elektripliidi ostuks;
- arutati Kirumpää tee 4 korteriühistu nõuete tasumist ja vabadussõjas langenute kalmude tähiste paigaldamist, tutvuti kaasava eelarve ettepanekutega.

19. septembril toimunud erakorralisel Võru vallavalitsuse istungil:

- kuulutati välja uus konkurss dokumendihalduse spetsialisti leidmiseks.

Koostas:
Helle Kauts
kantseleispetsialist

Lisainfo:
Kaja Kiilo
vallasekretär
5787 584

Lahtiselt jalutavad koerad on nagu õnnetused, mis on määratud juhtuma

Meedias kajastatakse pidevalt traagilisi juhtumeid, mille on põhjustanud koerte omanikud, kes on lasknud oma koeral lahtiselt ringi joosta. Näiteks selle aasta septembris avaldati uudis sellest, kuidas naabrit eluohtlikult rünnanud koerte omanik jäi süüdi ka ringkonnakohtus. See uudis on järg väga kurvale loole, kus kaks koera ründasid noort naist ja tekitasid talle raskeid peavigastusi. Samuti on hulganisti näiteid sellest, kuidas koerad on ette jooksnud liikuvatele sõidukitele, mille tagajärjel saab loom ise väga tõsiselt vigastada või lausa surma ning tekitab nii varalist kui mittevaralist kahju sõiduki juhile.

Näib, et eelnevalt toodud näited ei ole kõikide koeraomanikeni

jõudnud, sest ei ole ometi usutav, et kõiki riske adudes näeksime tänavapildis lahtiselt jooksvaid koeri.

Vallavalitsusele laekub ikka ja jälle kaebusi, milles teavitatakse lahtiselt ringi jooksvatest koertest. On ka juhtumeid, kus koeraomanik sõidab lahtiselt jooksvale koeral ATV-ga järel ja sellisel arvatavasti jalutab koera. Tasub silmas pidada, et rünnakutega lõppenud lugusid seob see, et koera käitumine on olnud omaniku jaoks etteaimatu. Nii on tavapäraseks, kuid mitte pädevaks saanud omanike stampselgitus, et nende lemmik on maailma kõige sõbralikum loom ja täiesti uskumatu, et koer kedagi ründas.

Eeskirjade rikkumise eest määratavad karistused ja hüvitamisele kuuluvad varalised kahjud ei pruugi kõigile mõjuda. Kuid teadmine, et koer võib kõige kurvematel juhtudel kedagi vigastada või isegi surma põhjustada, peaks ju ometi mõtlema panema. Neid tagajärgi ei ole hiljem kuidagi võimalik heastada.

Kurbade tagajärgede ennetamine ei nõua üldsegi suurt pingutust – lihtsalt tuleb hoida koer oma territooriumil ja jalutada teda rihma otsas, kasutades vajadusel ka suukorvi. See suurendaks naabrite turvatunnet ja muudaks meie kõigi elu tunduvalt paremaks.

Võru vallavalitsus

Hiljuti lahtise koera rünnaku ohvriks langenud koerake. Foto: Erakogu

Võru vallavalitsus ootab ettepanekuid sädeinimeste tunnustamiseks

Taas on kätte jõudnud aeg märgata ja tunnustada tublisid ja aktiivseid inimesi enda ümber. Sädeinimeste tunnustamise eesmärk on väärtustada üksikisikuid, meeskondi ja organisatsioone, kes oma tegevusega on oluliselt kaasa aidanud valla arengule.

Kandidaadi tunnustamise ettepanekus peab esitama vabas vormis avalduse, kuhu on märgitud:

- kandidaadi ees- ja perekonnanimi/organisatsiooni nimi;
- taotletav tunnustus;
- kandidaadi ja tema tegevuse lühitutvustus;
- ettepaneku esitaja ees- ja perekonnanimi ja kontaktandmed.

Tunnustused antakse välja järgmistes kategooriates:

Kultuurivaldkonna tunnustused:

- aasta kultuuriline algatus – tunnustatakse kollektiivi/isikut, kelle tehtud tegu on rikastanud valla kultuurielu;
- aasta unikaalne looja – tunnustatakse isikut, kelle loominguline saavutus on aidanud kaasa valla mainekujundusele;
- aasta edukas esineja – tunnustatakse kollektiivi/isikut, kes oma tegevusega on silma paistnud või saavutanud konkurssidel märkimisväärsed tulemusi;
- aasta kultuurielu kirgastaja – tunnustatakse üksikisikut, kes on inspireerinud ja uuendusmeelne ning on oma tegevusega aidanud kaasa valla mainekujundusele;
- aasta kultuuritoetaja – tunnustatakse ettevõtet või isikut, kes on panustanud Võru valla kultuuriellu;

- aasta pärandikandja ja -hoidja – tunnustatakse isikut või kollektiivi, kelle tegevusega kantakse edasi esivanemate kultuuripärandit.

Noorsootöövaldkonna tunnustused:

- aasta noorsootöötaja – tunnustatakse isikut, kes on käesoleval aastal kõige enam silma paistnud noorsootöö valdkonna arendamisega, on algatanud projekte ja/või koostööd kohalikul ja/või riiklikul tasandil, hõivanud noori tegelema millegi huvitava ja kasulikuga. See on inimene, kes on või on olnud noorsootöötaja või tegelema valdkonnas vabatahtlikuna (treener, huviringi juhendaja, noorteorganisatsiooni juhendaja, noortekeskuse töötaja, kooli huvijuht);
- aasta noor – tunnustatakse noori vanuses 7–26 aastat, kelle töö, tegevus või saavutused kalendriaasta jooksul on paistnud silma erinevate algatustega, olnud ürituste ja/või projektide aktiivne eestvedaja ja kaasalõoja. Ta on innustanud teisi noori tegutsema, olnud teistele noortele eeskujuks ja motivaatoriks ning tema tegevuse tulemusel on toimunud olulist vastukaja leidnud sündmus või teostunud väärt idee;
- aasta noorsootöö sündmus – tunnustatakse ettevõtmisi, mis on olnud silmapaistvad või uuenduslikud, leidnud positiivset vastukaja, lisanud innustust teistele uutele algatustele või tegudele. Ettevõtmise tulemu-

sen on toimunud märgatav areng noortevaldkonnas, erinevate elualade esindajad on kaasatud ja tegevus on soodustanud koostööd erinevate valdkondade vahel;

- aasta vabatahtlik noorsootöös – tunnustatakse isikut, kes on olnud noorsootöö valdkonna tegevustes aktiivne kaasalõoja ja mõtleja. Ta on vabatahtlikuna aidanud noortega seotud ettevõtmisi ja tegevusi ellu viia. Aasta vabatahtlik on väsimatu entusiast, kelle siiras soov valdkonda panustada on silma jäänud;
- aasta noortekeskus – tunnustatakse noortekeskust, kes teeb aktiivselt koostööd teiste valla noortekeskustega ja/või kogukonnaga, tegutseb eelkõige noorte huve ja vajadusi silmas pidades, on noorte omaalgatuste toetaja ning on silma paistnud uuenduslike ideede või ettevõtmistega.

Sportivaldkonna tunnustused:

- aasta spordisõber – tunnustatakse isikut või kollektiivi, kelle tehtud tegu on rikastanud valla spordielu või toonud vallale tuntu;
- aasta spordihing – tunnustatakse isikut, kes on suure pühendumisega panustanud Võru valla spordielu arendamisse;
- aasta sporditegu – tunnustatakse tegu, mis on toimunud spordisündmuste korraldamise, spordirajatiste loomise või uuendamise või muu spordialase ettevõtmise eest;

- aasta terviseedendaja – tunnustatakse isikut või kollektiivi, kes on panustanud märkimisväärselt terviseedendusse läbi sporditegevuse.

Kogukonnavaldkonna tunnustused:

- aasta küla – tunnustatakse küla, kus hea külasisese koostööna on algatatud ja ellu viidud külaarenduslikke projekte ning korraldatud ühistegevusi koostöös kohaliku omavalitsusega;
- kogukonna tegu – tunnustatakse kogukonda, kus on koostöös viimase kolme aasta jooksul valminud kogukonda väärtustav tegu.

Ettepaneku kandidaadi tunnustamiseks võivad esitada kõik füüsilised ja juriidilised isikud.

Oma ettepaneku kultuuri-, noorsootöö-, spordi- ja/või kogukonnavaldkonna sädeinimese tunnustamiseks saab esitada 27. oktoobriks 2024 e-posti aadressile vald@voruvald.ee või tuua aadressile Võrumõisa tee 4, Võru 65605, märgusõnaga "tunnustamine".

Võru vallavalitsus annab tunnustused üle 29. novembril 2024 Võru Kultuurimajas Kannel. Üritus on kutsetega.

Sirle Muiste-Männik
kultuuri- ja
noorsootööspetsialist
514 7008

Septembris toimus sotsiaalvaldkonna õppereis Taani ja Norra

Sotsiaalvaldkonna õppereisil Norra ja Taani Kuningriiki, mis toimus ajavahemikul 1.–7. september, käisid Võru vallavolikogu esimees ja sotsiaalkomisjoni esimees, vallavanem, abivallavanem haridus-, kultuuri- ja sotsiaalalal, sotsiaalosakonna spetsialistid ja arendusspetsialist.

Norras külastati Skieni ja Fyresdali omavalitsusi ning Taanis Svendborgi omavalitsust. Valla esindajatele tutvustati sealsete omavalitsuste lastele, peredele, noortele, erivajadustega inimestele ja eakatele, sh dementsetele elanikele suunatud sotsiaalteenuseid.

Õppereis oli osalejate hinnangul silmaringi avardav, sest sotsiaalvaldkond on Norras ja Taanis arenenum kui Eestis. Saime mõtteid ja ideid, mida Võru vallas võiks sotsiaalteenuste arendamisel arvestada.

Eestis ja Põhjamaades lähtutakse sotsiaalteenuste osutamisel inimese tegelikust abivajadusest. Erinevus tuleneb Eestis rahaliste vahendite piiradusest. Näiteks Norras kasutatakse umbes pool kohaliku omavalitsuse eelarvest sotsiaalteenuste arendamiseks ja

osutamiseks. Eestis aga on kohalikel omavalitsustel prioriteediks pigem haridus.

Sotsiaalteenuste osutamisel on kasutusel palju digitaalseid vahendeid, mille abil planeeritakse igapäevast tööd. Spetsiaalsesse programmi sisestatakse abivajava elaniku vajadused ja programmi abil saab kokku panna tööplaanid ja marsruudid, mis edastatakse töötajatele.

Sotsiaalvaldkond on tihedalt põimunud tervishoiuvaldkonnaga. Külastatud hooldekodudes kuuluvad personali koosseisu arstid. Hooldekodu töötajateks olid valdavalt noored inimesed.

Hooldusteenust osutatakse inimestele nende kodudes võimalikult kaua, mistõttu jõuavad hooldekodudesse suurema abivajadusega inimesed. Koduteenus ei sisalda koristamist ja kaupluste toidu koju toomist. Teenuse vajadust hindavad meditsiiniõde või tegevusterapeut mitte sotsiaaltöötajad. Teenusel on suurem rõhk isiku hooldustoimingutel, mida soosib parem elukeskkond. Kui aga kodune keskkond ei soosi kodu hooldamist, siis on võimalik inime-

sel asuda elama eakatele loodud kodudesse, kus on kättesaadavad tugiteenused.

Uuringute põhjal on selgunud, et dementsete osakaal elanike seas on tõusnud ja järgneva viieteistkümnepäevase jooksul tõuseb veelgi. Sellega on arvestatud dementsetele suunatud teenuste arendamisel. Näiteks on Taanis loodud dementsete linnak, mille loomiseks saadi inspiratsiooni Hollandis asuva sarnase linnaku külastamisest. Dementsete linnakus rõhutati vabatahtliku töö tähtsust vabaaja tegevuste läbiviimisel. Linnakus olevat aeda ja loomi hooldavad dementsed vabatahtlike juhendamisel. Kõikides Norra omavalitsustes tegutsevad vabatahtlike keskused.

Laste ja noorte valdkonnas on suur rõhk ennetustööl. Taanis on iseseisvalt mittetoimetulevatele noortele peredele loodud majad, kus nad saavad spetsialistide toetusel mõnda aega elada ja õppida iseseisvat toimetulekut. Norras külastasime spetsiaalselt noortele mõeldud tervisekeskust, kus toimuvad noorte nõustamised erinevatel teemadel (nt vaimne tervis,

seksuaaltervis, vaksineerimine, narkootikumide kuritarvitamine).

Õppereisil nähtu põhjal on soov rohkem digitaliseerida tööprotsesse ja katsetada erinevaid digitaalseid abivahendeid. Püüame veelgi enam panustada ennetustööle, pakkudes erinevaid sotsiaalteenuseid, mis aitaksid inimestel iseseisvamalt oma eluga toime tulla.

Kõige suurem murekoht on see, et valdav osa sotsiaalvaldkonna eelarvest läheb hooldekoduteenus eest tasumiseks. Sealjuures vajab aga koduteenus arendamist ja kaasajastamist. See nõuab suuremaid

ressursse.

Kagu-Eesti sotsiaalteenuste arenguprogrammi raames on plaanis koduteenus ümberkorraldamine ja kaasajastamine. Programmi raames toimuvad spetsialistide koolitused. Koduteenus arendamise eesmärgiks on elanikele vajaliku kvaliteetse teenuse pakkumine võimalikult kaua aega nende elukohas, et vähendada hooldekodu teenust vajavate inimeste arvu.

Merle Tsirk
arendusspetsialist

Skienis kohtumine omavalitsusjuhtidega. Foto: Erakogu

Võru valla ansambel Vannamuudu on juubeliootuses

Laupäeval, 16. novembril tähistatakse kultuurimajas Kannel Võru valla ansambli Vannamuudu 25. sünnipäeva piduliku kontserdiga. Vannamuudu ootab kuulama – vaatama kõiki, kes peavad lugu heast muusikast ja Vannamuudu elurõõmust ja optimismist. Juubelikontserdil vaatame lauludes tagasi ja toome kuulajate ette ka uued laulud ja pillilood. Peo ootuses on veidike aega vaadata korraks tagasi ja meenutada olnut.

Siis, kui kõik algas...

Esimene esinemine 1999. aastal Soomemaal Vehmaa vallas. Helgi Noormetsa eestvõttel pandi kokku väike lauluansambel ja kapell. Koos leiti ansamblile ka nimi Vannamuudu. Aastate möödudes kasvas nii ansambel kui ka kapell. On olnud rõõmsaid tulemisi, kuid kahjuks ka kurbi minekuid. Kauaaegselt kindla käega juhiks sai Helgi Noormets. Helgi kindlat kätt, nõudlikkust ja püsivust on hinnanud kõik Vannamuudu liikmed. Helgi paremaks käeks oli pikka aega Sale Vare. Just Sale alustas tööd akordionistide orkestriga. Kapelli ja nüüd ka akordionistide juhendajana on rahuliku meele ja järjekindlusega toimetanud Helmut Venne. 20. juubeli eel lisandus Lilia Vildo, kelle nõudlikkust vokaali ja fraasi kujundamisel imetlevad kõik lauluansambli liikmed. 2022 lisandus Erja Arop, kelle kanda jäi kapelli koostööküsimuste lahendamise ja Vannamuudu repertuaaris on mitusada laulu ja pillilugu.

Muusika on rõõmu jaoks

Käidud on selle 25 aasta jooksul nii lähedal kui kaugel. Meenutatakse imelisi reise Saksamaale ja Baierimaale, Soome, Rootsi, Lätimaale, aga ka Venemaale. Laulukosti on viidud paljudesse Eestimaa kohtadesse, lausa Riigikoguni välja. Risti põiki on läbi sõidetud kogu Võrumaa. Laulurõõmu on viidud paljudesse hooldekodudesse. Esinetud on pea kõikidel Võrumaa ja Lõuna Eesti vokaalansamblike päevadel. Ja ikka edukalt!

Igal aastal on teoks saanud Vannamuudu reis mõnda ilusasse

Eestimaa kohta. Ikka lauluga, ikka pillimänguga. Kes suudaks unustada kuldset sügisteed Toilast koju sõites, Käsmu imelisi muinasjutumajakesi, Vormsi rahu ja suurepärasid giidi.

Ka Võru valla üritustel heliseb ikka Vannamuudu laul ja pillimäng.

Leia jõudu laulu jaoks...

Pühapäevahommikused proovid vallamajas on oodatud nii lauljatele kui pillimängijatele. Vannamuudu on toimetamas kui üks suur mesilaspere. 2023. aasta sügisel taaselustati Helmut Venne eestvõttel akordionistide ansambel, 2022. kevadel sai tuule tiibadesse meesansambel.

Üheskoos saadakse üle raskustest ja tusatujust, kui vaja, ollakse üksteisele toeks. Lisaks laulu- ja pilliharjutustele tähistatakse koos sünnipäevi, ansambli aastapäevi, jõulude ajal istutakse ühises kohvilauas. Tähistamata ei jää ka isade- ja emadepäev, sõbrapäev, vabariigi aastapäev ja naistepäev.

2024. aasta tähtsündmuseks võib kindlasti pidada ERM-is toimunud Maalehe eakate festivali, kus Vannamuudu suutis jätta sellise jälje, et sel aastal oleme oodatud tagasi lausa ilma konkurssi läbimata. Täiesti eriliseks kogemuseks oli kapellile osalemine Nõudliku Pärimusöö kirmasel.

Vannamuudut iseloomustavad hästi kaks ütlust – Vormsi turismitalu perenaise lahkumissõnad: “Arvasin, et siia tulevad mingid vanurid, kuid te laulsite, mängisite ja pidutsesite nagu noored!” ja Maalehe festivali korraldaja tänusõnad: “Uskumatu, et ühest väikesest Võrumaa kohakesest on kasvanud sellisel tasemel kollektiiv!”

Me oleme väga tänulikud Võru vallavalitsusele, kes on meile lahkesti lubanud prooviruumi ja aidanud igati nii sõitude korraldamisel kui ka kõiges muus.

Ootame kõiki kontserdile 16. novembril kell 16.00 kultuurimajas Kannel. Tulge ja rõõmustage koos meiega!

Erja Arop
ansambli Vannamuudu liige

Ansambel Vannamuudu esinemas vokaalansamblike päeval. Foto: Rain Traagel

MTÜ Orava Jahtkond koostöös Orava Tuletõrjeselts MTÜ-ga alustas kriisiplaani loomist

Eelmise aasta juuni keskel korraldasid MTÜ Orava Jahtkond ja Orava Tuletõrjeselts MTÜ koostöös Päästeametiga kriisikoolituse. Antud koolitusega pandi alus kriisiplaani loomisele, mis hõlmab Orava, Hanikase ja Lepassaare piirkonna kogukondi.

Koolitusel kaardistati võimalikud ohud ning olemasolevad võimekused ohusituatsioonidega toime tulla. Eesmärgiks oli saavutada olukord, mis võimaldaks kohalikel elanikel vähemalt ühe nädala jooksul iseseisvalt toime tulla ilma kohaliku omavalitsuse ja riigipoolse toeta.

Päästeameti poolseks partneriks ja koolitajaks oli Lõuna päästeteskuse ennetusosakonnast kohale tulnud Kaisa Niilo. Koolituse arutelude käigus leiti, et üheks tõsisemaks ja levinud probleemiks on piirkonnas elektrikatkestused ning inimeste hakkama saamine tingimustes, kus puudub ligipääs elutähtsatele teenustele nagu näiteks elekter, vesi, mobiil- ja andmesideteenus on raskendatud.

SA Kodanikuühiskonna Sihtkapitali abiga soetati generaator koos ümberlülitusseadmega ATS-2 koos muu vajaliku, et tagada elanikkonna toimetulek pikemate elektrikatkestuste korral. Kuna Orava Tuletõrjeseltsil on vajalik

Kriisikoolitus 2023. aasta juunis. Foto: Erakogu

võimekus generaatori näol juba olemas, siis otsustati parendada võimekust ka Orava, Hanikase ja Lepassaare piirkondade suunal laiemalt, paigutades generaatori MTÜ Orava Jahtkond jahimajja, mis on samuti kriisi korral üheks inimeste koondumispunktiks.

Infot projekti kohta on edastatud läbi sotsiaalmeediagruppide, kohaliku omavalitsuse veebilehe ning üheks olulisemaks info edastamise viisiks oli kogukonna liikmetega vahetu suhtlus ja infovahetus.

Kriisilukordi ennetades ja võimalikke situatsioone läbi mõeldes saame olla kindlad kogukonna

toimepidevuses kriisi ajal, mis annab ka tugevad eeldused olla hea partner nii kohalikele omavalitsusele kui ka riigile. On oluline, et erinevad asutused, huvigrupid ja organisatsioonid nii riigi kui ka kohalikul tasandil teeksid omavahel koostööd, sest ainult nii sünnivad parimad lahendused ning tegevusplaan elanikkonnakaitse võimekuse tõstmiseks.

Projekti toetasid SA Kodanikuühiskonna Sihtkapital ja Kultuuriministerium.

Mairo Lõhmus
MTÜ Orava jahtkond

Vannamuudu reis Vormsi saarele

Ansambli Vannamuudu on saanud heaks traditsiooniks igal suvel korraldada reis Eestimaa kaunitesse kohtadesse. Eelmise aasta reis Käsmu meeldis kõigile ja nii otsustasime oma selle aasta reisi korraldada Vormsi saarele.

Ettevalmistustega alustasime aegsasti. Juba jaanuarikuus panime ööbimiskohad kinni. Kuna on teada, et ööbimise ja praamipiletitega on suvel nädalavahetustel raskusi, siis seekord reisisime nädala sees.

Alguses oli meie sõita soovijate seltskond veidi suurem, aga nagu ikka teeb aeg oma korrigeeritud.

Nii jõudiski kätte 13. august. Et ei oleks kiirustamist ja ettenägematuid olukordi, siis alustasime reisi kell 6 vallamaja juurest. Piletid praamile olid juba juuli alguses ära ostetud kella 13.20-ks.

Meie ööbimiskohaks oli Magnushofi puhkemaja. Sinna tellisime nii lõunasöögi, õhtusöögi kui ka hommikusöögi. Jõudsime kohale kella kahe paiku. Perenaine Sirje juhatus meid lahkesti tubadesse ning kostitas maitsva seljankasupi ja koogiga.

Siis algas ekskursioon mööda Vormsi saart. Olime tellinud giid Meeme Veissoni 3 tunniks, aga retk, mis lõppes Meeme kodus, kestis pea 4 tundi. Ta on ikka tõeline fanaatik, väga erudeeritud ja tark. Tema teadmised ja esitamisos-

kused olid võrratud. Kuulasime, suud ammuli. Nii hilinesime ka õhtusöögile.

Nagu meil on kombeks, siis peame ansambli siseselt koos sünnipäevi. Seekord oli sünnipäevalisi kolm: Asta, Udo ja Raili. Palusime ka Meemel meiega ühineda ja ta oli meeleldi nõus. Astal oli just õige päev – 13. august. Ja nii me siis alustasime oma pidulikuma poolega. Önnitlused edastatud, hakkas pihta kontsert. Pärast kontserti algas meie peoõhtu.

Tõnis, tubli poiss, viis kohe Asta tantsule. Minule langes auks tantsutada Udot. Ja nii kestis see pidu südaööni.

Järgmine hommik oli varajane tõusmine, sest praam väljus juba 8.35. Sõime kiiresti rikkaliku hommikusöögi, tänasime perenaist ja asusime tee. Aga enne seda laulsime “Vaata, kui kaunis on hommik..”, sest hommik oli tõesti võrratu.

Haapsalus oli meil võimalus iseseisvalt ringi kõndida ja tutvuda linnaga ning siis edasi. Oleme võtnud tavaks, et ühte ja sama teed ei sõida. Nii tulime tagasi üle Märjamaa, Rõngu, Kanepi. Eelnevalt olime otsinud internetist lõunatamiseks kohti, aga seekord leppisime kokku Märjamaa publi Ruut 66-ga, et tuleme kella kaheks ja meid on 22 inimest. Et neil oleks

kergem valisime päevapakku-mise. See koosnes supist, praest (kartulipuder hakklihastega) ja magustoidust. Kahjuks ei olnud söögikoht võimaline meid kvaliteetselt teenindama. Noh, kõhtu sai ikka midagi.

Tagasiteel oli palju selliseid kohti, kus keegi polnud käinud, ja teid, mida mööda oli huvitav sõita.

Bussis läks lahti laulmiseks ja lustimiseks. Selge on see, et kui Erja on bussis, siis on seal ka akordion.

Vahepeatuse tegime Rõngus. No teadagi miks – leib, saiad, koogid, küpsised.

Nii saigi otsa meie seekordne reis. Oleme õnnelikud, et reis läks korda. Eelkõige suur tänu ja austus Võru vallale, kes võimaldas meile transpordi. Tore on tutvuda erinevate kohtadega. Ilm oli ilus ja rahval tuju hea.

Oleme tänulikud meie bussijuhile Väinole, kes meid vapralt ja kannatlikult talus ja nurisemata läbis ka temale võõraid teid. Vannamuudu tänab kõiki, kes reisi korraldamisel abiks olid.

Järgmise reisin!

Endla Saarepuu
Vannamuudu ansambli president

Kultuuri- ja kogukonnalaupäevak toimus ühtse kogukonna rütmis

Kultuuri- ja kogukonnatunde kogemiseks tuleb esmalt kodust välja tulla – luua ja tegutseda koos. 7. septembril said Vastseliina uisuväljaku juures kokku Võru valla viie piirkonna inimesed, et ühiselt korraldada ja kogeda ühtsustunnet kultuuri- ja kogukonnalaupäevaku kaudu.

“Kui varem oleme kokku saanud erinevates piirkondades, siis seekord proovisime midagi teistmoodi teha. Loodame, et sellel on mõte ja tulemus – üheskoos oleme tugevamad ja tuleb vägevam pidu,” ütles Võru vallavanem Kalmer Puusepp ürituse sarja “5 Võru valla päeva” avakõnes.

Vastseliina pasunapundi saatel astusid septembrikuu esimese laupäeva pärastlõunal viie piirkonna esindajad uhkelt rõõmsal sammul läbi Vastseliina aleviku, näidates isetegevuskollektiivide väge ja värve. Lisaks rongkäigule, töötubadele, kontsertidele ja etendustele sai osaleda küpsetiste võistlusel ning valida nunnunäitusel kõige eriskummalisem aiasaadus. Küpsetiste võistlusel oli viis ja nunnunäitusel 10 osalejat. Parima soolase küpsetise auhinna pälvis Kristi Parind kukeseeene pirukaga ja magusa küpsetise esikoha võttis Grete-Liis Plaado kookosepallidega. Nunnunäitusel esikoha sai Laine Riitsaare suur kõrvits, teise koha Vastseliina noortemaja suur servik ning kolmanda koha Jane Visla pardipere kartulid. Küpsetisi ja aiasaadusi hindas publik. Kõik olid kaasatud.

Tänavusel sündmusel viidi ellu ka mitmeid ideid, mis seitsme aasta jooksul on tekkinud. Näiteks toimus Võru vallavanema Kalmer Puusepa vastuvõtt sündmuse ajal vabas õhus, eesmärgiks näidata, et vallavanem on vallakodanike jaoks olemas ja valmis nende muresid

kuulama. Idee pakkus mõne aasta eest ühel järjekordsel piirkonna sündmusel välja vallavanem ise. “Tore oli inimestega avalikul üritusel kohtuda ja otse suhelda. Selline lähenemine oli ka minule midagi uut. Sain selgitada ja tuua vallavalitsuse igapäevaelu inimestele lähemale,” jagas vallavanem oma kogemust. “Arvan, et jututoa eesmärk sai täidetud, sest juttu jätkus kogu väljareklaamitud ajaks ja enamgi veelgi,” lisas ta.

Ürituste sarja “5 Võru valla päeva” raames Vastseliinas toimunud kultuuri- ja kogukonnalaupäevakul peatus ka Võru valla kultuur ratasel buss, kus eksponeeriti bussi senist tegevust tutvustavat näitust, mis koosneb kultuuribussi sündmustel osalenud inimeste emotsiooniderohketest fotodest. Näituse koostas Birgit Pettai. Tegemist on rändnäitusega, mis riputatakse üles edaspidi mujalegi. Praegu on näitus avatud Võru vallas.

Võru valla kultuuri- ja noorsootöökeskus kutsus kultuuri- ja kogukonnalaupäevakule Vastseliina külla ka oma head sõbrad Ida-Virumaalt Alutaguse huvikeskusest. Võru valla isetegevuskollektiivide kontserdi eel üles astunud lisaku Sigin-Sagin tantsurühmad töid oma esinemisega Virumaa hingamist Võrumaale kaasa.

Võru valla piirkonnast osalesid sündmusel Lapi laulijad (juhendaja Silja Otsar), puhkpillorkester Kungla (juhendaja Märt Metsla), Parksepa linetantsurühm Hellad Tallad (juhendaja Tiina Asi), ansambel ja kapell Vannamuudu (juhendajad Lilia Vildo, Erja Arop, Helmuth Venne), Puiga rahvamajast segakoor Claro (juhendaja Annika Pilvistu), linetantsurühm Sööstan-Katan ja memmede rühm Hõbedane (juhendaja Silja Oss),

MTÜ Tagaküla Laulu Mängu Selts Kungla, Võru vallaraamatukoguga, Kose noortetuba ja Parksepa noortemaja.

Lasva piirkonnast osalesid Kääpa noortetuba, MTÜ Kääpa külaselts, Lasva sõprade selts, Hingetugi MTÜ, Lasva käsitööselts, Lasva rahvamajast näitetrupid Näitelust ja Häänali ning juhendaja Pille Täht, naisrühm Vurr ja segarahvatantsurühm koos juhendaja Ulvi Toomikuga.

Pühajõe piirkonnast olid kohal Sõmerpalu noortetuba, Sulbi külateater (juhendaja Airika Saamo), Sulbi naisrühm Mari (juhendaja Maarika Rosenberg), Sulbi vokaalansambel Helin (juhendaja Elise Võsu), Kai Leete vilistlaste tantsurühm (juhendaja Merike Vahter), Järvere, Osula, Sõmerpalu ja Kurenurme külaseltsid ning Sulbi maarahva selts.

Orava piirkonnast olid esindatud Orava jahtkond ja Orava vabatahtlik pääste, Orava haruraamatukogu, Orava kultuurimaja segarahvatantsurühm Tuulispääd (juhendaja Elina Keerpalu) ja memme-taadi rahvatantsurühm Lustakad (juhendaja Aile Mällo) ning rongkäigu autojuht Jaanus Hakk.

Kuna sündmuse üheks eesmärgiks oli tuua esile piirkonna omapära, siis oli võõrustaja ehk Vastseliina piirkonna esindus sel korral eriti võimas: Pasunapunt Vahsõliina Vask (juhendaja Urmas Himm), Vastseliina rahvamaja vilistlaste segarahvatantsurühm Kae noh ja segarahvatantsurühm Kullerid (juhendaja Inga Leelanss), naisrühm Naistepuna (juhendaja Annika Laanpere), Heldela klubi lauljad ja tantsijad (juhendajad Edda-Karin Luht ja Valentina Larionova), Vastseliina hokiklubi, Vastseliina teisipäevaklubi, Vastseliina haruraamatukogu,

Vastseliina noortemaja, Vastseliina käsitööühing, Loosi Kandi Selts, näitetrupp Naeru-Lained ning etenduse „Miss Vastseliina 2024“ autor-lavastaja Marit Sillaste, Loosi külateater ja etenduse “Meri ja Orav“ lavastaja Kaie Kirch, Romelina kohvik ning Vastseliinast pärit muusik Rene Laur (saksofon) koos Kalev Karlsoniga (kitarr). Sündmust juhtis Triinu Tõnison.

Tegevusi aitasid veel läbi viia Pisila Puidupesa tegevuslaud, Lola Peostudio õhupalliloomadega ja Rain Lehes batuutidega. Abiks oli tehniline meeskond, kuhu kuulusid Üllar Ojaveer, Kristofer Ojaveer, Margus Muts, Arne Leelanss, Tiit Lõhmus, Ott Almann ja Urmas Juhkam. Sündmust toetasid Võru vald, SA Tartu 2024, Eesti Kultuurkapital, Orava Jahtkond ja Ene Pant. Täname kõiki, kes andsid oma panuse tänavuse viie piirkonna ülese suursündmuse korraldamise.

“Kuigi kohale oleks võinud tulla rohkem kasvõi Vastseliina kohalikke inimesi, võib kokkuvõtteks päeva siiski kordaläinuks kuulutada,” ütles Võru vallavanem Kalmer Puusepp õhtusel kontsert-etendusel.

“Väega mooska pido ollõ! Häste korraldatuq muidoki!” andis meile pärast sündmust tagasiside kohalik kirjanik ja Vastseliina segarahvatantsurühma Kullerid tantsija Erkki Koort.

Ürituste sarja „5 Võru valla päeva“ eesmärgiks on haldusreformi järgselt suureks Võru vallaks ühinenud viie piirkonna: Lasva, Orava, Vastseliina, Pühajõe ja Võru inimeste liitmine. Edaspidi jätkame igal aastal ühe sündmusega, tuues ühte Võru valla piirkonda kokku teiste valla piirkondade kogukonnad ja nende isetegevuslased ning külalised. Loosi tahtel korraldab järgmisena ürituste sarja “5 Võru valla päeva” Pühajõe piirkond.

Tulemas on laulu- ja tantsupeo aasta, nii et koorilaulu, rahvatantsunumbrei ja pillimängu saame järgmise aasta jooksul veel palju kuulda. Nagu soovis vallavanem, nii soovime ka meie, et valla isetegevuslaste jõud ei rauegks! Kohtumiseni järgmisel suvel!

Võru valla kultuuri- ja noorsootöökeskus

Kultuuri- ja kogukonnalaupäevak Vastseliinas. Foto: Jassu Hertsmann

Puiga rahvamaja taidlejate motivatsioonireis Saaremaale

“Saaremaal ma olen käinud ja saare elu olen näinud ei kohale pea sõudema saab Pireti või Tõlluga.”

Kui kõik ausalt ära rääkida, siis reisi Saaremaale hakkasime planeerima juba aasta tagasi. Nii mõnegi bussireis ja külastus Saaremaale on jäänud aastate taha. Septembri hommikune Võru – taidlejad koos sõpradega sõitmas Virtsu sadamasse.

Meie esimene päev sai alguse vihmasel Laimjalas. Kohalik bussijaam oli nagu taimeabits, kus leidsime loopealsete taimede joonistused, mis olid loodussõprade seltsi poolt väga originaalselt tehtud. Laimjalas möödus ka Debora Vaarandi lapsepõlv ja noorusaastad, mille tõestuseks on mälestusmärk mõisa aias.

Asva Viikingi külla sõites võttis meid vastu lahke perenaine, saime süüa aedviljapada, vormisime oma käega Birka leiba, mille peale

küpsetamist koos õunamoosiga ka ära sõime. Saime teada, kuidas viikingid elasid, mida tegid. Praegune küla hõlmab enda alla päris suure maa-ala ja seal on põnevast avastamist nii suurte kui väiksematele. Loomapargis jalutades võis näha karvaseid ja sulelisi, kitsekesi, jäneseid ja hobuseid. Odakojas tantsisime perenaise laulu saatel algupärast tantsu ning meisterdasime kangast ja lõnga kasutades näpujanku.

Peale Asa hotelli jõudmist saime külastada kiviviske kaugusel asuvat Kuressaare Piiskopilinnust. Seal oli vaatamist ja avastamist väga palju. Päeva väsimuse peletas loogastav Asa spaa ning ööbimine.

Teisel päeval toimus väljasõit Orbu talu kadakakotta 500 aasta vanusesse Leedri külla. Seal võttis meid vastu naerusuine kadaka emand. Saime teada, kuidas toimub siirupi tarbeks algmaterjali varumine ning saime degusteerida

erinevaid talus tehtud siirupeid. Rahvasuus on kadakas elujõu ja tervise andja. Sõitsime bussiga humoorikasse Lambakogu teemaparki Karala külas. Kivist lambad vihtusid teemapargis rahvatantsu, orkester mängis. Saime osa võtta unikaalsest Lambakogu istungist ja tervitasime Lambaväe paraadi koos lammaskindralitega. See oli vahva elamus, sest lambad ei puhka kunagi. Lisaks lammastele oli perenaisel vaatamist väärt ka suurepärane iluaed.

Ega saarlased olnud ilma usuta rahvas. 13. sajandi Kihelkonna kirik ja Baltikumi ainulaadne kellatorn köitsid meie tähelepanu mitmeks tunniks. Saaremaa on väga omapärane pikkade kiviaedade ja külatänavate poolest. Väike põige Tagamõisa poolsaarele, kust avanes ainulaadne vaade Vilsandi saarele.

Lõunasöök oli Kihelkonna Köstrimajas, kus toiduks prae-

tud lest, mis viis keele alla ning magustoiduks hõrk rabarberikook.

Lääne-Saaremaalt sõitsime bussiga Muhu saarele, praamiga mandrile.

Reis oli silmaringi avardav, sest kohad, kus käisime, olid avatud olnud alles mõned aastad.

Kogu reisiseltskonna poolt tänu sõnad Võru Vallavalitsusele,

kes sõitu toetas! Eriline tänu rahulikule ja meeldivale bussijuhtile Silverile, Loodusreisi OÜ-le, kes valis välja sihtkohad ning Viirele, kes seda suurt seltskonda haldas.

Unustamatu elamus oli! Mu süda naerab ja suu ka.

Milvi Maask
Hõbedane tantsija

Reisilised Saaremaal kadakakojas. Foto: Erakogu

Võru valla kultuuri- ja noorsootöökeskuse kollektiivid ja huviringid ootavad 2024.–2025. hooajaks uusi liitujaid

Laulu- ja tantsupeo aasta eel käib valla kultuuriasutustes aktiivne tegevus ning paljud rühmad on juba täitunud. Sellepärast jagame seekord vaid nende rühmade ja

ka huviringide infot, kes veel sel hooajal uusi liikmeid ja huvilisi ootavad. Tule laula, tantsi, mängi pilli või näitle – valikuid on palju!

ARVAMUS

“Tulin just tantsutrennist, mõnus oli. Miks mulle meeldib tantsida rahvatantsu?”

Tantsimine on mind ümbritsenud nende inimestega, kellega ma haakun – minu inimestega. See on loonud mulle tohutu suure mälestuste ja kogemuste kogumi. Tantsimine aitas mul sulanduda uute inimestega uues elukohas. Rohkem kui 20 aastat rahvatantsurühmas tantsimist on mulle andnud sõbrad terveks eluks.

Teaduslikud uuringud on tõestanud, et parim ja tõhusaim õppimise viis on läbi üksteisele jagamise, üksteist õpetades, suunates, toetades. Tantsuga tegeletakse peamiselt grupis – ühtse sõpruskonnana. See on ka üks suurimaid motivaatoreid, miks leitakse tee tantsu juurde. Tantsuga kaasnev arendab meie sotsiaalseid oskusi – üksteisega arvestamist, märkamist ja vajadusel oma abi pakkudes või seda paludes. Tantsutundides inimestega kohtumine, mõtete jagamine ning ühise eesmärgi poole liikumine muudavad meid sotsiaalselt avatumaks.

Suur õnn on, et on sõbrad, kellega koos tantsutrennis ilmvoimatu tunduvat tantsu “Pööripäev” õppida või et on üldse võimalus tantsida ning seda võimalust nautida.

Positiivsetel mõtetel on suur jõud ning Orava segarühm Tuulispääd teab, kust neid saada – tule tantsima, sest tantsida oskavad kõik!”

– Kristel Koddala

Orava kultuurimaja segarahvatantsurühma Tuulispääd tantsija

(arvamuseks on aimest saadud Jane Miller-Pärnamägi artiklist “Tants – õpe, kus keha ja vaim töötavad käsikäes”)

Uusi liikmeid oma ridadesse ootavad:

- **Lapi Laulijad** – kui oled mõelnud, et tahaksid minna üldlaulupeole laulukaare alla laulma, siis selleks on suurepärase võimalus, kui liitunud kooriga. Lauluproovid neljapäeviti kell 19.00 Parksepa keskkoolis. Lisainfo juhendajalt Silja Otsarilt silja.otsar@gmail.com;
- **Lasva rahvamaja naisrühm Vurr** ootab uusi liikmeid. Trennid teisipäeviti kell 18.00. Lisainfo juhendajalt Ulvi Toomikult ulvitoomik@gmail.com;
- **Lasva rahvamaja segarahvatantsurühm** ootab uusi liikmeid. Trennid teisipäeviti kell 20.00. Lisainfo juhendajalt Ulvi Toomikult ulvitoomik@gmail.com;

- **Lasva rahvamaja seltskonnatantsuring Tatsujad** võtab vastu uusi liikmeid. Kokkusaamised teisipäeviti kell 14.00 Lasva rahvamajas. Lisainfo juhendajalt Jelena Nurgalt leenanurk@gmail.com;
- **Lasva rahvamaja näitetrupp** ootab uusi näitlejaid. Kokkusaamised kolmapäeviti kell 17.00. Lisainfo juhendajalt Pille Tähtelt pille.taht@mail.ee;
- **Orava kultuurimaja segarahvatantsurühm Tuulispääd** ootab uusi liikmeid, olenemata sellest, kas oled varem tantsinud või mitte. Tule tee proovi – tants teeb jala kergeks ja meele lõbusaks. Trennid teisipäeviti kell 18.00–20.00 Orava kultuurimajas. Lisainfo juhendajalt Elina

Keerpalult tel 5335 9117 või elina.keerpalu@gmail.com;

- **Orava kultuurimaja memme-taadi rahvatantsurühm Lustakad** ootab uusi tantsijaid. Proovide ajad kokkuleppel. Lisainfo juhendajalt Aile Mällolt tel 513 8484 või malloaile@gmail.com;
- **Puiga rahvamaja eakate tantsurühm Hõbedane** ootab uusi liikmeid, kokkusaamised neljapäeviti kell 18.00–19.30. Lisainfo juhendajalt Silja Ossilt tel 5301 1236;
- **Puiga rahvamaja linetants Söötan-Katan** ootab uusi liikmeid, kokkusaamised esmaspäeviti kella 18.00–19.30. Lisainfo juhendajalt Silja Ossilt tel 5301 1236;
- **Puiga rahvamaja segakoor Claro** proovid pühapäeviti kell 17.00–19.00 Puiga lasteaias Siilike. Lauluhuvilised võivad tulla kohapeale. Lisainfo facebook.com/clarokoor;
- **Puiga rahvamaja näitetrupp** ootab uusi näitlejaid, kokkusaamised kolmapäeviti kell 18.00 Puiga rahvamajas. Lisainfo juhendajalt Külli Vijardilt tel 525 3348;
- **Sulbi vokaalansambel Helin** ootab liituma viisipidajaid lauljaid, proovid teisipäeviti kell 18.00 Roosu talu vabaajakeskuses. Lisainfo juhendajalt Elise Vösult tel 5385 4388 või elisevosul3@gmail.com;
- **Vastseliina rahvamaja neidude rahvatantsurühm Moonid** ootab tantsima 7.–12 klasside neidusid, trennid neljapäeviti kell 16.00–17.30 Vastseliina rahvamajas. Lisainfo Monika Jõemäelt tel 5666 4269;
- **Vastseliina rahvamaja Heldela klubi lauljad** ootavad uusi liikmeid. Kooskäimine teisipäeviti kell 14.30–15.30. Lisainfo juhendajalt Edda-Karin Luhtilt tel 5342 6250;
- **Vastseliina rahvamaja Heldela klubi tantsijad** ootavad uusi liikmeid. Kooskäimine teisipäeviti kell 15.30–17.00. Lisainfo juhendajalt Valentina Larionovalt tel 5344 1809;

- **Vastseliina rahvamaja tantsurühm Gruuvikeerajad** ootab tantsima noori ja täiskasvanuid. Kooskäimine teisipäeviti kell 17.00–18.00. Lisainfo juhendajalt Marit Sillastelt marit@mariland.ee;
- **Vastseliina rahvamaja näitetrupp Naeru-Lained** ootab uusi näitlejaid, sihtrühmaks noored ja täiskasvanud. Kooskäimine pühapäeviti kell 15.00–17.30. Lisainfo juhendajalt Marit Sillastelt marit@mariland.ee;
- **aeroobika rühmatreeningud** ootavad liituma. Trennid teisipäeviti ja kolmapäeviti kell 18.00, reedeti kell 9.05 ja pühapäeviti kell 17.00 Vastseliinas rahvamajas. Võta kaasa oma matt. Ühe treeningu hind 5 eurot. Lisainfo ja eelregistreerimine juhendajalt Maire Kaurilt Facebooki Messengeris;
- **aeroobika** – kõik on oodatud trenni teisipäeviti, neljapäeviti ja pühapäeviti kell 18.00 Lasva rahvamajas. Aeroobika on tasuline. Lisainfo juhendajalt Airi Pütsepalt airi.pytsep@gmail.com;
- **jooga** toimub kolmapäeviti kell 18.00 Vastseliina rahvamaja peeglisaalis. Sobilik kõikidele, kes soovivad tõsta oma elukvaliteeti, energiat ja kellel on probleemid tervisega (liigeseprobleemid, lihasvalu ja pinged). Joogatreeningut viib läbi Lillia Tiksi. Jooga on tasuline;
- **jumping’u treening täiskasvanutele** Vastseliinas ootab uusi liikmeid – tasulised treeningud toimuvad esmaspäeviti ja neljapäeviti kella 17.45–18.45 ning pühapäeviti kella 19.00–20.00 Vastseliina rahvamajas. Lisainfo Facebooki lehelt: Irene Jumping Vastseliinas;w
- **Vastseliina käsitööühing** ootab uusi liikmeid. Põhiliselt tegeletakse lapitöö ja õmblemisega, aga korraldatakse ka muid erinevaid töötubasid. Kooskäimise aeg kolmapäeviti kell 17.00 Vastseliina rahvamajas. Lisainfo vastseliinakasitoo@gmail.com või facebook.com/vastseliinakasitoo.

Täpsemat infot kollektiivide ja huviringide kohta küsi Võru valla kultuuriasutuste kultuurikorraldajalt: Vastseliina rahvamaja Anneli Lõhmus tel 5345 4214 või VastseliinaRahvamaja@edu.voruvald.ee, Lasva rahvamaja Sirje Kuuseorg tel 527 2225 või LasvaRahvamaja@edu.voruvald.ee, Orava kultuurimaja Liina Loosaar tel 524 7986 või OravaKultuurimaja@edu.voruvald.ee, Puiga rahvamaja ja Parksepa rahvamaja ning Pühajõe piirkonna kollektiivide infot Võru valla kultuuri- ja noorsootöökeskuse direktorilt Maarika Rosenbergilt tel 516 5751 või kultuurnoorkeskus@edu.voruvald.ee.

Noortemajades ja -tubades tegutsevad:

- **studioring Parksepa noortemajas** igal neljapäeval kella 12.00–18.00. Lisainfo ja eelregistreerimine juhendajalt Markus Postilt tel 5657 9656;
- **3D printimine ja lasergraveerimine Vastseliina noortemajas** uues õppeklassis. Lisainfo Urmas Ott tel 5919 1992 või vastseliinanoortekeskus@edu.voruvald.ee;
- **djembe ehk Aafrika trummi õpituba Orava noortetoas** üks kord kuus pühapäeviti kell 15. Lisainfo: Liina Loosaar tel 524 7986 või OravaKultuurimaja@edu.voruvald.ee;
- **viburing** kolmapäeviti kella 16.00–17.00 ilusa Orava noortetoa juures pargis, halva ilma korral Orava kooli võimlas. Lisainfo: Liina Loosaar tel 524 7986 või OravaKultuurimaja@edu.voruvald.ee;
- lisaks tegutsevad noortemajades ja -tubades erinevatel päevadel kokandusringid, meisterdamised jm.

Selleks, et ringi- ja huvitegevusega järjepidevalt kursis olla, jälgi Võru valla kultuuri- ja noorsootöökeskuse Facebooki ja Instagrami lehte.

Võru valla kultuuri- ja noorsootöökeskus

Võru valla kultuuri- ja kogukonnalaupäevakul liikusid kollektiivide ürituse alale rongkäiguga. Fotod: Jassu Hertsmann

2025. on laulu- ja tantsupeo aasta, milleks valla kollektiivid aktiivselt ettevalmistusi teevad.

Tallinna Kammerkoor pakub Lõuna-Eesti publikule omanäolist kontserdielamust

Pole just tavaline, et publik teab juba kontserdile saabudes ette, millest iga esitamisele tuleb laul räägib. Aga just sellist huvitavat lähenemist pakub Tallinna Kammerkoor, kes kannab 26. ja 27. oktoobril Vastseliinas ja Rāpinas toimuvatel kontsertidel ette hulga laule, mis kõik kannavad nime „Ubi caritas“.

„Kus on headus ja armastus, seal on Issand ligi“ on rida sajan-deid lauldud kirikukoraalist, mille kaunis viis ja üle aegade kõnetanud tekst on inspireerinud heliloojaid nii meil kui mujal. See innustas ka meid panema kokku kontsertkava, millega toome kuulajateni kogu selle muusikalise ilu,“ ütles koori dirigent ja kunstiline juht Heli Jürgenson.

Kontserdil tulevad ettekan-dele peamiselt 20. ja 21. sajandi heliloojate teosed, teiste seas ka Vastseliinas elanud Eesti helilooja Kuldar Singi tõlgendus „Ubi

caritasest“.

„Meie kontserdi kava pakub kuulajatele väga põnevat ja mitmekülgset muusikalist rännakut – vaatamata sellele, et kõikide laulude tekst on sama. Loodame, et see sõnum on meile kõigile juhatuseks iga päev ja toeks saabuval hingedekuu,“ lisas Jürgenson.

Kontserdil musitseerib Tallinna Kammerkooriga organist ja diakon Jaanus Torrim.

Tallinna Kammerkoor esineb Lõuna-Eesti publikule laupäeval, 26. oktoobril kell 18:00 Vastseliina Katariina kirikus ja pühapäeval, 27. oktoobril kell 16:00 Rāpina Miikaeli kirikus.

„Kontserdid on tasuta, kuid kutsume kõiki kuulajaid üles tegema muusikaelamuse väärilise annetuse meid võõrustavatele kirikutele,“ sõnas koori dirigent.

Agnes Paldre

Tallinna Kammerkoor

Põnevad lugemisvalikud vihmasteks sügispäevadeks

Sügis on suurepärane aeg lugemiseks! Raamatukoguhoidjatele on uute raamatute tutvustamine põnev ülesanne, mis võib aidata lugejatel avastada värskeid ja huvitavaid raamatuid. Siin on mõned soovitusel:

Tõnu Önnepalu „Siinpool vaikus“. Raamatusse valitud loengutest moodustub tervik, milles korduvateks märksõnadeks on kaduvik, igavik, tõde ja vabadus, aga ka kordumine ise – ajalugu loov paradoks: inimese kustumatu janu uue järele ning vähemasti sama kirglik kadunud kuldaja igatsus. Nendes ettearvatavalt ettearvamatuses voogudes on kindel vaid üks – me kõik sureme. Kuidas pühitseda meile kingitud aega? Kas kaduviku kaudu on võimalik, kasvõi vilksamisi, näha meis endis peituvat igavikku? Selle kõige üle juurdleb Tõnu Önnepalu oma Ööülikooli loengutes – ja teeb seda hästi! Nende mõtete inimlikul piiratusel on mõnus hallitada omaenese jumalikkude piiratusi.

Lysa Terkeurst „Headest piiridest ja head aega ütlemisest“ räägib autor suhtest väljumisest – paarisuhtest, töösuhtest, sõbrasuhtest –, kui suhet ei ole võimalik parandada. Kuidas lõpetada suhe nii, et sellest ei

saaks vihkamine. Kuidas haiget-saamise korral lahkuda, kuidas ennast kehtestada, kuidas seada piire, kuidas lahkuda väärikalt, kuidas armastada teisi, kaotamata parimat endas, kuidas ära tunda mustreid, mis osutavad riknenud suhetele. Nendest ja paljudest teistest suhte probleemidest räägib Lysa Terkeurst oma kogemustele toetudes.

Hiro Arikawa „Järgmine peatus“. Mees ja naine, kes võistlevad raamatukogus samade raamatute pärast, ilma et nad teineteise olemasolu tunnustaksid; valges kleidis naine, kes on äsja saanud oma endise kihlatu pulmast; otsekohese ütlemisega eakas naine ja tema lapselaps, kelle süütud küsimused teiste reisijate kohta panevad nii naerma kui ka kohmetuma; tüdruk, kes ei suuda kuidagi oma vägivaldsest poiss-sõbrast lahti lasta; pungiliku välimusega uje armeefriik ja häbelik tudengineiu; endast viis aastat vanema mehega suhtes olev keskkoolitüdruk, kes püüab aru saada, mida oma eluga peale hakata.

Asa Hellberg „Ainult õega koos“. Õed Anna ja Cornelia kasvavad üles väikeses Lääne-Rootsi külas. Perekond on vaene, kuid sellest

hoolimata saavad kaks noorimat tüdruku võimale õppida halastajaõeks. Läänud pärast õpingute lõppemist tööle suurlinna, ootab neid ees täiesti teine maailm arstide, naisõiguslaste ja põnevate patsientidega. Töö on raske, aga nende usk tulevikku vankumatu, sest üks vabadusse on juba paakil. Nad tahavad saada kaasaegseteks naisteks, kuigi selle eest tuleb maksta kõrget hinda. Mõni aasta hiljem nende lootused purunevad – sohilaps, vastutustundetu mees ja keelatud armastus kisuvad õed lahku. Tragöödiatele järgnevad rasked aastad. Õdede tugev side ähvardab õnnetuste, kaose ja leina tõttu katkeda. Kuidas taastada nende suhe ja leida elus rõõmu, kui igasugune lootus paistab olevat kadunud?

Head lugemist ja avastamist!

Võru Vallaraamatukogu annab teada uute raamatute saabumisest Facebooki lehel: Võru Vallaraamatukogu.

Age Rõngas

Võru vallaraamatukogu raamatukoguhoidja

Vahva kohvikupäev Puiga lasteaias Siilike

Ühel päikesepaistelisel septembrikuu hommikupoolikul oli Puiga lasteaias hoov rõõmsat saginat ja elevust täis. Ettevõtlikud ja mänguhimulised Kevadpõnnide rühma lapsed avasid lasteaias õuealal Siilikese kohviku.

Kohvik sündis rühmas käsitleva projekti raames. Projekti käigus kaardistati laste varasemad teadmised ja koostati ideede kaart söögikoha avamiseks vajalikest toimingutest ning vahenditest. Kohviku avamisele eelnes nimekonkurss ja hääletuse teel nime valimine, kohviku menüü koostamine, raha ja nimesildi meisterdamine. Üheskoos loodi õuealale hubane atmosfäär ja mäng võiski alata.

Lapsed kehastusid mängus erinevatesse rollidesse – klientide teenindaja, kokk, koristaja, klient, nõudepesija. Lapsed jagasid sõbralikult mänguvahendeid ja kasutasid mängus loovalt loodusliku materjali.

Nädal hiljem külastasid Kevadpõnnid Võru linnas, ajaloolises Freinholdi majas asuvat Pauline restot. Kohviku perenaine tutvustas lastele maja ajalugu ja tegi ekskursiooni hoones asuvates ruumides. Restoranis pakuti lastele jäätisekokteili ja kaneelisaiu. Enne teele asumist sai iga laps ise oma tellimuse eest kassas tasuda. Suured tänud lapsevanem Annikile

meeldiva kohvikukülastuse eest!

Mäng on väikese inimese töö. Aktiivse mängu kaudu õppisid Kevadpõnnid ümbritsevat maailma avastama ja said kohviku temaatika kohta rohkem teada.

Tunneme rõõmu kogemuse jagamisest ja innustame teisi proovima midagi uut ja põnevat!

Kadri Keskküla

Meila Saarniit

Kevadpõnnide rühma õpetajad

Kevadpõnnid Pauline restos.

Fotod: Erakogu

Kevadpõnnid Siilikese kohvikus.

TRK TALLINNA KAMMERKOOR

UBI CARITAS

Dirigent
Heli Jürgenson

Orelil Jaanus Torrim

Laupäev, 26. oktoober
18:00

Vastseliina
Katariina kirik

Kontsert on tasuta!

Tallinn

ESTI KULTUURKAPITAL

Piisa Külastuskeskus

21. november
kell 18.30

SEPO SEEMAN
monokomöödias
"EESTI MEES
ja tema NAINÉ"

Pilet 27€ Kohtade arv on piiratud!

Parksepa keskkoolis toimus hobi- ja huviringide mess

Veel enne suvevaheajale minekut toimus esmakordselt Parksepa keskkooli hobi- ja huviringide mess.

Hommikupoolik koolis ja kooli ümbruses oli kihinat-kahinat täis, sest kõikjal toimus midagi. Ühtekokku leidis aset 20 töötuba, mida vedasid kooli huviringide juhendajad Sirje Hütt, Margus Koor, Hille Saarepuu, Markus Post, Kalev Palo, Andres Breidaks, Anneli Arike, Maili Toom, Liia Luik, Helle Liloson, Ando Tuul, Tiina Asi, Kaisa Niilo, Ene Kärg. Mõnede töötubade läbiviimisesse olid kaasatud ka aktiivsed õpetajad, kooli töötajad Anneli Tambets, Diana Pilv, Svetlana Hinn, Merit Süving, Marika Lepp ja Šeila Mündi. Lisaks veel õpilased nii põhikoolist kui gümnaasiumist. Hea meel oli näha vanemaid, kes olid uudistama tulnud, mis toimub.

Osaleda sai järgmistes töötubades: kergejõustik, kunsti- ja saviring, vibulaskmine, võrk- ja korvpall, tsiklisport, ratsasport ja kepphobuste parkuur, flamenko ja linetants, kunsti ja muusikatuba, ELO, võimlemine, muuseumirotid, robotika, värvide maagia, noorkotkad ja kodutütred, kettagolf, maagilised seebimullid.

Iga õpilane sai endale valida kolm töötuba, milles osaleda. Iga töötuba kestis 20 minutit. Valik oli lai ja kirju, igapäevasele leidus miskit sobivat. Oli töötubasid, mis täitusid silmapilkselt ja olid väga popid, näiteks vibulaskmine ja saviring, aga oli ka töötubasid, mis ootasid nautijaid kauem. Lõppkokkuvõttes jagus osalisi kõikidesse tubadesse ja kõigil oli huvitav ning tegus päev.

Päeva alustas koolibänd Kroks

ja direktor Aigi Sikkal tänas huviringide juhendajaid suure töö eest, mis aasta jooksul teatud. Päeva lõpetas punkbänd Atsetoon, kus samuti meie kooli õpilased, 9. klassi Ralf ja 10. klassi Karl Einar, osalised on.

Töötubade vahele pakkusid publikule esinemisrõõmu kooli laulukoorid, solistid ja rahvatantsurühmad. Koore juhendavad õpetajad Endla Kersman ja Silja Otsar ning rahvatantsurühmasid Helle Liloson ja Airi Pütsep.

Päeva lõpus said kõik nautida Kultuuripealinn Tartu 2024 maitsvat jäätist.

Tagantjärele võib mõelda, et meie hobi- ja huviringide mess oligi nagu väike täheke säravas suures Kultuuripealinn 2024 taevast. Ilmataatki oli meie suur sõber, sest soe päike saatis kogu meie sündmust. Eelmisel ja järgmisel päeval nii hästi polnud.

Suheldes sündmuse jooksul lastevanematega saadi indu, et samalaadse sündmuse võiks korraldada ka uuel õppeaastal ja siis lisame programmi juba uusi nüansse, ikka selleks, et oleks veelgi tegusam ja toredam.

Osalege kooli huviringides, sest meil on neid palju ja juhendajad on särasilmsete tegutsejad. Ja mõelge, seda kõike pakub teile kodukool ja tasuta. Kes teeb, see jõuab ja tegelemine mõne hobiga annab energiat õppimiseks ning toetab ja rikastab õpetegevust.

Suur-suur tänu kõigile, kes sündmuse kordaminekule oma panuse andsid!

Airi Pütsep
huvijuht ja sündmuse
peakorraldaja

Õppekäik Maria Theresia gümnaasiumisse

Elmise aasta oktoobrikuus külastasid kuus Maria Theresia gümnaasiumi (Saksamaa) õpilast ja kaks õpetajat Parksepa keskkooli. Järgneval kevadel avanes omakorda kahele Parksepa kooli õpilasele võimalus heita pilk nende kultuuriruumi ja osaleda sealses õppetöös. Õppereis sai toimuda tänu Parksepa keskkooli arengufondile.

Reis sai alguse esimese juuni õhtul ning kestis kokku kolm nädalat. Need nädalad olid täis nii pikki koolitunde kui ka tutvumist olulisimate vaatamisväärsuste ja linnadega. Põhifookuses oli siiski linn Augsburg, kus veedeti suurem osa ajast. Ka kõik kolm peret, kes olid lahkelt valmis jagama meiega oma kodu, asusid just Augsburgis. Peredega suhtlesime pea kogu aeg inglise keeles. Üllatav oli näha nende head inglise keele oskust ning seda, kui vastutulelikud ja abivalmid nad igas olukorras olid. Julgen väita, et just tänu neile tundsimise end seal nii koduselt ja turvaliselt.

Juba esimestel päevadel viis vahetuspere meid linnaga tutvuma ning nii õppisime seda varakult tundma. Kuna reisi peamine eesmärk oli ikkagi vahetuspilase elu proovimine ja Saksamaa koolisüsteemiga võimalikult põhjalikult tutvumine, võtsime teisel päeval osa kõigest tundidest, kuhu meid juhatati. Saksa keele vähesel oskuse tõttu olid tunnid pigem keerulised ja vahel oli küllaltki raske järke pidada ning aru saada, mis täpselt toimub. Õnneks leidis klassis mitmeid lahkeid õpilasi, kes olid valmis õpetaja juttu tõlkima ja tunnitööd ka meile selgitama.

Kõige huvitavamateks tundideks olid keeletunnid. Inglise ja saksa keel, aga samuti prantsuse ning itaalia keel. Viimased tundusid veel

eriti kütkestavad, sest meie koolis taolisi keeli õppida ei ole võimalik ja seega oli kõik, mis seal tehti, tohutult uus ja huvitav. Samuti jäid eredalt meelde tunnid, kus saime kaasa teha midagi praktilist. Selleks võis olla nii töölehe täitmine kuulatud muusikapala põhjal, arvutiga kunstiprojekti loomine kui ka informaatika tunnis arvutite virtuaalselt erinevate serveritega ühendamine. Mõned tunnid, mis veel meelde jäid ja mida näiteks meil õppekavas pole, olid majandus, ladina keel, informaatika ja poliitika tund.

Peamine erinevus, mis kohe alguses silma torkas, oli vahetundide puudumine. Kui meie koolis järgneb igale tunnile kümneminutilise vahetund, mille jooksul õpilastel on võimalik ringi liikuda ja natukenegi puhata, siis seal viibides tähendas tunni lõppemise kell ühtlasi ka kohe järgmise tunni algust. Ainuke paus päevas oli lõunapaus, mille jooksul õpilased said kooli sööklastele endale meelepärast saiakest soetada või siis külastada mõnd lähedal asuvat poodi.

Lisaks koolis õppimisele avanes meil võimalus külastada kõiki nelja Baierimaa suurimat linna - Augsburg, München, Stuttgart ja Nürnberg. Kõikides linnades viskasime pilgu peale kuulsaimatele vaatamisväärsustele ja einestamise kohalikes toidukohtades. Meeldejäävaim vaatamisväärsus oli kindlasti Porsche muuseum Stuttgartis ning Frauenkirche ja Nymphenburgi palee Münchenis. Liiklemine linnade vahel toimus rongiga ja võttis omajagu aega, kuid oli kindlasti seda väärt. Kõik eelmainitud linnad olid imeilusad, tohutult põnevad ning vaatamist ja avastamist jätkub seal küllaga kõigile, olenemata vanusest. Lisaks

sõitsime ühel päeval ka Alpidesse matkama. Taoline mägede kõrgus ja füüsiline panus, mis nende avastamiseks kulus, jahmatas meid alguses päris korralikult. Kuid mäeharjal seistes ning seda tohutut mäeahelikku silmitsedes nautisime lummat vaadet ja kogu teekonna jooksul tekkinud väsimus oli hetkega kadunud.

Õppereis andis juurde palju kogemusi ja seda eelkõige iseseisvalt iga olukorraga toime tulemise näol. Juba teisel nädalal oli tunda, kuidas inglise keeles rääkides muutusime üha enesekindlamaks. Kõige sellega tekkis ka arusaam, et tundmatusse vette ei tohi küll pea ees hüpata, kuid solberdada ja seda uurida tasub igal juhul. Tihti arvame, et meie küll teatud olukordades hakkama ei saaks, kuid tõde on see, et esmapilgul hirmutavast sündmusest võib kujuneda midagi hämmastavat, mida meenutada veel väga kaua.

Karolin Niido
12.a klassi õpilane

Õpilased Maria Theresia gümnaasiumi ees. Foto: Erakogu

Lasva lasteaia direktoril oli septembris viimane tööpäev

Septembrikuu viimasel päeval oli Lasva lasteaed Pargihaldjas direktoril Inge Järvpõllul viimane tööpäev ning Võru vallavalitsus käis Ingele soovimas rahu, rõõmu ja hetki iseendale edasisel teekonnal.

Inge Järvpõld alustas Lasva lasteaia direktorina 1. detsembril 2011. aastal.

Lasva lasteaias andsid oma head soovid Järvpõllule uueks eluetapiks kaasa Võru valla lasteaedade esindajad ning ka lasteaia pere, esitades meeleoluka etteaste.

“Kui ma näen teie silmis pisaraid, siis mina seda südames ei tunne, sest tegelikult on olnud väga äge teekond. Küll aga tunnen, et see praegune otsus on õige,” rääkis lasteaia perele Inge Järvpõld.

Lisaks direktorile tänati ka Lasva laste sõnutsi valla kõige tähtsamat meest – majahoidjat

Üllar Ojaveeri, kes samuti lahkub lasteaiaast ning talle kingitud kuldse kelluga alustab kooliteed.

Aitäh, Inge Järvpõld, aastate-

pikkuse tehtud töö eest!

Katariina Ummelk
avalike suhete spetsialist

Lasva lasteaia pere tegi üheskoos Inge Järvpõlluga viimase energilise lauluringi. Foto: Katariina Ummelk

Iga õpilane sai valida kolm töötuba, milles osaleda. Fotod: Airi Pütsep

Tsiklisporti töötuba koolimaja juures.

Tarkusekuul tunnustati Võru maakonna haridusvaldkonna eeskujusid

Septembrikuu viimasel nädalal toimus haridusvaldkonna tänusündmus, kus tunnustati jagati 13 kategoorias. Neist kahe laureaadi on nomineeritud ka riiklikul tasandil.

Tänusündmuse avas Võrumaa Arenduskeskuse juhatuse liige Tiit Toots, kelle sõnul on õpetajad sageli õpilaste olulisimad usaldusisikud. "Kõige selle kõrval ärge kaotage ära iseennast. Püüdke leida tasakaal oma töö ja vaba aja vahel, sest kõik meie maakonna lapsed ja noored vääriavad seda, et neid õpetaks ja toetaks motiveeritud ja rõõmsameelsed inimesed," ütles Toots.

Hariduse elutöö tunnustuse laureaat Võru Kreutzwaldi kooli õpetaja Eha Tammo tões oma sõnavõttus, et õpetajad on need, kellel väga paljude muude ülesannete kõrval on õigus panna hindaid ja anda hinnanguid, olles ka ise pidevalt hinnatavad.

Aasta lasteaiaõpetaja laureaat on Võru lasteaed Okasroosike õpetaja Kairi Kärmas. Nominendid: Kadri Keskküla, Kadri Mähar, Leelo Sarik, Mai Uus, Merike Käämer, Pilleriin Tamm ja Zoja Nikandrova.

Aasta klassiõpetaja laureaat on Vastseliina gümnaasiumi õpetaja Terje Mägi.

Õpetaja Terje arendab end pidevalt ja oskab tulemuslikult rakendada saadud uusi lähenemisi ja meetodikaid oma õppetöös. Tema tööde varamusse kuulub Liikuma Kutsuva Kooli eestvedamine oma koolis, kaasalöömine Hullu Teadlase teaduskonverentsil, taimekasvatuse-, kunsti-, heategevus- ja kogukonda kaasavates kohalikes ning rahvusvahelistes projektides. Ta toetab õpilasi nende igapäevases õppetöös just mitmekülgsete meetodikatega, et teha õppimine huvitavaks.

Nominendid: Aime Saar, Anne Heier, Kaie Kikkas, Katrin Kadastik, Kristina Siska, Sille Veski, Terje Raju ja Tiina Kübarsepp.

Aasta klassijuhataja laureaat on Võru Kreutzwaldi kooli

õpetaja Kaja Kunz. Nominendid: Irina Porohnja, Kai Möim, Kerli Perend, Silja Oss, Tiina Paeglis ja Riina Antson.

Aasta põhikooli aineõpetaja laureaat on Võru Kreutzwaldi kooli õpetaja Eva Aader. Nominendid: Kadri Parts, Karin Hellamaa ja Kersti Aasa.

Aasta kutseõpetaja kategooria laureaat on Võrumaa Haridus- ja Tehnoloogiakeskuse õpetaja Renate Hirschon.

Aasta huvialaõpetaja laureaat on Huvikool Tulevikutähed ja Rõuge põhikooli huvihariduse õpetaja Urmas Tali. Nominendid: Leili Väisa, Mirja Randvere, Riina Antson ja Triin Kristerson.

Aasta tugispetsialisti laureaat on Võru Järve kooli eripedagoog Eve Morel. Nominendid: Helena Linnamäe, Karin Järv, Külli Lendsaar, Maiu Tafenau ja Mirvet Kulberg.

Aasta õppeasutuse juhi laureaat on Võru gümnaasiumi õppejuht Anneli Hindrikson.

Aasta haridusteo laureaat on Võru maakonna HaridusFest 2023. Nominent: temporühmades õpe põhiainetes Võru Kreutzwaldi Kooli 5.-9. klassis.

Aasta hariduse sõber kategooria laureaat on Keit Purga. Nominendid: Helga Hanni, Malle Truu ja Vaire Oppar.

Aasta noorsootöötaja laureaat on Võru gümnaasiumi koolielu korraldaja Maivi Liiskmann. Nominendid: Einike Lemats ja Katrin Tamberg-Tolk.

Pikaajaline panus noorsootöösse kategooria laureaat on Setomaa Noorsootöö keskuse juhataja Triinu Arund. Nominent: Sirli Hellamaa.

Palju õnne kõigile laureaatile ja nominentidele!

Võrumaa Arenduskeskus

Õpetajate päeva tähistati tšellokvartetiga

"Õpetaja, armas, hea, Sind ma tahan tänada. Toetasid mind koolielus läbi tarkuste ja melu. Kinkides mul osa endast, minuga koos elus rändad. Mälestustes, elu ilus, elu tarkustes ja võlus."

- Tarmo Selter

Igal aastal tähistatakse Eestis 5. oktoobril rahvusvahelist õpetajate päeva, mis on ellu kutsutud õpetaja ameti väärtustamiseks. Esmaspäeval, 30. septembril olid kõik Võru valla koolide ja lasteaedade õpetajad, juhid ja töötajad kutsutud pidulikule tänusündmusele Võru Kultuurimaja Kannel, tähistamaks eelseisvat õpetajate päeva.

Võru vallavolikogu esimees Georg Ruuda rääkis sündmusel muutustest haridusvaldkonnas ning tuletas õpetajatele ka meelde, et oskus töökeskkonnast välja tulla on oluline. "Julgustan õpetajaid ja koolijuhte mitte vastu võtma õhtuti telefonikõnesid. Ka teil on õigus puhata," innustas volikogu esimees.

"Lugupeetud õpetajad, lasteaia- ja koolijuhid – te olete oma ametit

igati väärt. Teie tegemised valla haridusmaastiku kujundamisel on olnud arendavad, olete väetanud hariduspõlde oma teadmistega aastast aastasse ning sellest kujunenud viljad on eeskujuks nii mõnele teisele omavalitsusele. Aitäh teile," sõnas ürituse avakõnes vallavanem Kalmer Puusepp.

Tujuküllase ja mitmekülgse esituse õpetajatele tegi Eesti tšellokvartett C-Jam.

"Vastseliina gümnaasiumi nimel tänan väga meeleoluka õpetajate

päeva õhtuse ürituse eest! Meeldiv on tõdeda, et märkate ja hindate õpetajate tööd ning väärtustate ka kooli personali, sest üks täiendab teist," andis sündmusele tagasisidet Vastseliina gümnaasiumi direktor Kristi Pettai.

Soovime kõigile õpetajatele jõudu, loominguilistust ja särasilmseid õpilasi!

Katariina Ummelk
avalike suhete spetsialist

Tujuküllase ja mitmekülgse esituse õpetajatele tegi Eesti tšellokvartett C-Jam. Fotod: Maidu Jaason

Eesti Punase Risti Võrumaa ja Põlvamaa seltsid turgutavad õpilaste vaimset tervist

Aina rohkem teadvustatakse meie inimeste vaimse tervise probleeme ning kõrget stressitaset. Raskused tekivad sageli juba lasteaias-koolis.

Kuna koolis on noored suure pinge all – vajadus õppida, saada häid tulemusi, lisaks veel sageli keerukad sotsiaalsed suhted, nutimaailm, kiusamine jne, siis tulid Punase Risti siinse seltsi liikmed mõttele pakkuda õpilastele väike turgutav sõnum keset keerulist koolipäeva.

Mõtted selleks tekkisid juba varem, kuid enda arvates jõudsimise ühe võimaluseni nüüd, selle õppeaasta alguses. Mõtte saime, mis seal salata, Instagramist, kus ringles video analoogilisest kastist. Järgnes veidi mõttetööd, suhtlust seltsi vabatahtlike ning heade partneritega.

Kaste on tehtud 2 – üks Võrumaale ja teine Põlvamaale ning kast on täidetud 200 väikese kuulikesega, mis on täidetud meie seltside vabatahtlike poolt otsitud tarkade, ilusate ja motiveerivate sõnumitega.

Kastidele on lisatud ka olulise-mad kontaktid, kust noor võib oma murede korral abi küsida. Ühes koolis on kast 2 nädalat ning siis liigub see edasi järgmisesse kooli. Enne uude kooli jõudmist täidame kastikese uuesti sõnumitega.

Võrumaa koolidest on registreerinud ennast Antsla, Puiga, Parksepa, Värska, Kreutzwaldi, Meremäe, Mikitamäe, Osula ja Obinita koolid.

Loodame väga, et meie väikesest projektist saavad noored lohutust, väikest abi või turgutust, et päevaga edasi minna. Samuti soovime, et koolipere hoiaks meie kasti nii, et me saaksime tuge pakkuda ka teistele koolidele ega peaks oma projekti varem lõpetama. Et kõik koolid, kes meie vaimse tervise kastikese enda juurde ootavad, selle ka tervena enda juurde saaksid.

Ühtlasi tahame ka rõhutada, et oleme siinsete inimeste jaoks alati olemas, oleme valmis erinevaid ideid koos läbi arutama ja kui vähegi võimalik, siis teostama.

Oleme rõõmsad, et meiega on juba liitunud mitmed noored, kes

aktiivselt meiega koos tegutsevad.

Ootame oma seltsidega liituma kõiki aktiivseid (vanusest olenevata), kes soovivad ise meie seltsi tegevustes kaasa lüüa ja aidata meil aidata.

Mari-Liis Räim

Võru- ja Põlvamaa koordinaator
Eesti Punane Rist

Kast alustas 30. septembril oma teekonda Antsla gümnaasiumis. Foto: Erakogu

Haridusvaldkonna laureaadiid. Foto: Tiina Männe

Sulbi Maarahva Selts kui üks vanimaid seltse Võrumaal

Sulbi Maarahva Selts alustas tegutsemist 1994. aastal. Ametlikult registreeriti MTÜ Sulbi Maarahva Selts 1997. aastal ning on seega üks vanemaid seltse Võrumaal. Sulbi Maarahva Seltsil pole oma ruume, vaid tegutsetakse Roosu talu vabaajakeskuses. See asub endises Sulbi koolimajas, mis lõpetas tegevuse rohkem kui 20 aastat tagasi. Projekti rahastuse toel renoveeriti hoones esimesed ruumid. Järk-järgult on hoonet renoveerinud selle omanik Aivar Rosenberg, kes lubab lahkesti kogukonnale ruume kasutada, toetades sellega ka Sulbi Maarahva Seltsi tegevusi. Nii on endisest koolimajast kujunenud justkui Sulbi küla keskus. Sulbi külas tegutsesid Sulbi külateater, rahvatantsuring, naisansambel ja judoklubi.

Algusaastatel kandis peamiselt käsitööle orienteeritud selts nime Sulbi Maanaiste Selts, mis hiljem muudeti Sulbi Maarahva Seltsiks ning liituma olid oodatud ka mehed. Uute liikmete lisandumine tõi kaasa uusi tegevussuundi. Praeguseks on seltsis liikmeid rohkem kui 50 ning igal aastal tuleb neid järjest juurde. Seltsi juhatuse koosneb viiest liikmest.

Sulbi Maarahva Seltsi üks suurimaid üritusi on Sulbi Mihklilaat, mida on korraldatud katkematult ligi 20 aastat. 2005. aasta septembris esmakordselt toimunud mihklilaadal müüdi peamiselt käsitööd. Praeguseks on sellest välja kasvanud suurlaad, kus osalevad suured ja väiksed kauplajad ning toimuvad erinevad tegevused kogu perele. Kui esimesel laadal oli 30 erinevat kauplajat, siis 2023. aastal oli neid juba 360. Laada korraldustoimkonnas osalevad peaaegu kõik seltsi liikmed.

Teine suur üritus, mida Sulbi Maarahva Selts korraldab, on jaanituli. Jaanitulesid on Sulbi kandi erinevates piirkondades alati peetud, kuid 2000. aastate alguses hakati jaanituld korraldama Sulbi koolimaja pargis. Kui alustati temaatiliste jaanitulede korraldamisega, hakkas üritus muutuma järjest populaarsemaks, ning külalisi tuli ka kaugematest piirkondadest. Näiteks 2024. aasta jaanitule teemaks oli muinasjutt, kuhu oodati kostümeeritud muinasjututegelasi. Täna on kogukonnaliikmed lausa mures, et üritus on paisunud liiga suureks ning tuleb mõelda, kas jätkata või püüda tagasi minna väiksema, ainult kogukonnale suunatud jaanitule korraldamise juurde.

Kolmas suurem üritus on ajaloomatk, mida selts korraldab 24. veebruaril Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamiseks. Matka eestvedajateks on kogukonna ajaloo huvilised, kes uurivad ja koguvad

Sulbi külas tegutseb ka Sulbi külateater, kelle etendused on niivõrd populaarsed, et tihthele on saal loetud tundidega välja müüdnud. Fotod: Katariina Ummelk

k o h a -
l i k k u
p ä r a n d i t,
n ä i t e k s
v a n u f o t o s i d.

Nii ongi matk põimitud piirkonna ajaloo tutvustamisega,

kus vaadatakse vanu vaatamisväärsusi ning räägitakse lugusid piirkonna inimestest. Lisaks matkadele Sulbis ja sellega piirnevate külade lähedal, on korraldatud ka väljasõit Sõmerpallu. Matkal osales üle 100 inimese, kellest paljud ei olnud varem külastanud Sõmerpallu lossivaremeid ega Adrenalin Arenat. Ka matka korraldamisega on selts fakti ees, et kuidas edasi, sest suurte matkade korraldamine nõuab juba eri kooskõlastusi ja täiendavaid lubasid.

Seltsi tegevuste korraldamiseks on saadud toetust Võru vallalt,

aga suur osa sissetulekust tuleb ürituste korraldamisest. Saadud toetusi ja tulusid kasutab selts piirkonna elukeskkonna arendamiseks. Näiteks on hetkel käsil Sulbi ajaloolise silla renoveerimine. Aastaid on kohalikud silda oma vahenditega kohendanud, et inimesed saaksid turvaliselt üle Vöhandu jõe käia, aga nüüd paigaldatakse sillale metallist talad.

Selts osaleb igal aastal ka „Teeme ära“ talgupäevadel, mille käigus hoitakse korras kõik piirkonna avalikud objektid, näiteks bussijaam, metsavendade lahingupaik ja mõisa infotahvel.

Lisaks heakorrale p a n u s t a b S u l b i Maarahva Selts ka

piirkonna kriisivalmiduse tõstmiseks, osaledes Kodanikuühiskonna innovatsiooni projektis, kust taotleti toetust generaatorite soetamiseks. Kuna Sulbi külal ja selle lähedal asuval Kärgula külal on oma pumbajaam, mis varustab veega mitmeid majapidamisi, on kriisi olukorras, kui puudub elekter, väga

Vabaühenduse nimi: MTÜ Sulbi Maarahva Selts
Asukoht: Sulbi küla, Võru vald
Asutatud: 09.03.1997
Esindajad: Airika Saamo, Margit Musika, Triin Soon, Erki Tækker ja Marge Promvalds

oluline joogivee kättesaadavuse tagamine. Moodustatud on ka oma piirkonna kriisigrupp, kuhu kuulub Sulbi ja igast Sulbi ümber asuvast külast üks liige, kelle kontaktid on avalikult kättesaadavad. Projekti raames on valminud kriisis tegutsemise infovoldikud, mis jagatakse igasse tallu. Lisaks on koostatud ka piirkonna kriisiplaan.

MTÜ Sulbi Maarahva Seltsi juhatuse liige Airika Saamo toob välja, et piirkonnas elavad väga lahked ja kokkuhoidvad inimesed. Palju on piirkonda tulnud uusi inimesi, keda on väga hästi vastu võetud ning see on ka üks seltsi eesmärkidest. Sulbi NOKIA on head suhted.

Merle Tsiirk
arendusspetsialist

Sirle Muiste-Männik
kultuuri- ja noorsootööspsialist

LINDORA LAAT

28.10.2024

KÖIK KAUPLEJAD, KES ON PAIGUTANUD TRANSPORDIVAHENDI VM, LINDORA KÜLA MAANTEE JA TEEDE ÄÄRDE ENNE 27. OKTOOBRI, PAIGUTATAKSE MÜÜGIKOHTADELE KÕIGE VIIMASENA !!!

Paigutamine müügikohtadele toimub:

27. oktoobril kell 16.00 - 22.00
28. oktoobril kell 6.00 - 8.00

Müügikohtade etteregistreerimist laadale ei toimu!
Müügikohtadele paigutamine toimub elavas järjekorras!

KOHAMAKSUD:

Vastseliina Piiskopilinnuse Sihtasutuse nõukogu otsusega on tänavu 28. oktoobril toimuva Lindora laadal kauplemiseks kinnitatud alljärgnevat müügikoha maksud:

- Tööstuskaubaga kauplajad 12 € meeter
- Toidukaupadega kauplajad 12 € meeter
- Toitlustusteenust pakkuvatele kauplajatele ja alkoholiga kauplajatele 20 € meeter
- Käsitööga kauplajad 5 € meeter

Eelpoolnimetatud hinnad sisaldavad käibemaksu!

Lindora laada müügikohamaksu koguvad SA poolt määratud isikud laadapäeva hommikul müügikohtade juures!

TEADMISEKS KAUPLEJATELE:

- Kõik toidu ja joogi käitlejad on kohustatud järgima ühekordse plasti direktiivi, mille aluseks on EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2019/904
- Toitumise kohtades peab olema tagatud esmaste tulekustutusvahendite olemasolu (tulekustuti, tulekustutustekk).
- Ühele kauplajale väljastatakse maksimaalselt 8 jooksvat meetrit (2-müügikohta) ning teistele kohta kinni panna ei võimaldata!
- Kuna müügiala suurus on piiratud, siis kõikidele kauplajatele ei pruugi kauplemiskohti jaguda!
- Kõik enne korraldajapoolset paigutamist ennast varasemalt kohtadele paigutanud kauplajad saadetakse üldisesse järjekorda!
- Korraldajad jätaavad endale õiguse paigutada müüjad vastavalt kaubagruppidele!
- Paigutamine toimub ainult selleks ettenähtud maalale!

KAUPLEJA MEELESPEA!

1. Kauba müümisel vastutab kauplaja õigusaktides sätestatud nõuete täitmise eest.
2. Kauplaja vastutab müügikoha heakorra eest ürituse ajal ning on kohustatud koristama selle enne laadalt lahkumist.
3. Tekkinud prügi tuleb jätta oma müügikoha juurde kokkupakituna.
4. Toitlustajatel ja kuumade jookidega kauplajatel peavad olema kaasas prügikastid ning plastmassist joogisegamise pulki ei tohi kasutada (hoiame loodust).
5. Elektrienergia võimalus puudub. Elektrigeneraatorite kasutamine ei tohi segada teisi kauplajaid ega laada külalastajaid.
6. Kõikidest pretensioonidest tuleb korraldajat teavitada kohe. Hilisemaid pretensioone ei rahuldata.

Lasva Rahvamajas
27. oktoobril kell 14

Margus Tabor
lood koos mamma ja
Hiü elufilosoofiaga

Etendus soojust täis Margus Tabori lapsepõlvest
vürtsitatud Hiü omapärase huumoriga

Lasva Rahvamaja üritused

Võru Valla kultuuri- ja noorsootöökeskus

Pilet 18 eurot

Info 5272225

Täiendav informatsioon alates 9. oktoobrist telefonil: 372 50 96 301 e-post: piiskopilinnus@gmail.com

VANA PILT JUTUSTAB: Navi küla perenaised õpivad toidutegemist

Eesti Vabariigi lõpuaastatel oli Navi maanaiste selts võrdlemisi suur organisatsioon, kel oli liikmeid üle 70. Juhatuses esinaseks oli M. Veske, sekretäriks Therese Navi ja laekuriks Ida Onno.

Selts oli Võru vallas pidevalt arendanud oma liikmeskonna teadmiste täiendamist ja korraldanud mitmesuguseid kursusi.

Täna vanal fotol on end oma küla mehe, fotograafi Gustav Zopa, pildiaparaadi ette üles seadnud äsja lõppenud kahenädalasest keedukursusest osavõtjad. Kursust juhendas vabariigi kodumajanduskoja konsulent Linda Jupets. Keedukursusel osales 24 seltsi liiget.

Nagu ajalehe teatest saab lugeda, õpiti valmistama mitmesuguseid toite, mida siis kursustele järgnevatel koosviibimistel ka laiemale seltskonnale tutvustati ja üheskoos degusteeriti.

Taolisi kursusi korraldati maa-

Navi maanaiste seltsi korraldusel 1939. aasta kevadel toimunud keedukursusest osavõtjad. Esireas paremalt kolmas seltsi esinaine M. Veski (ilma põlleta), neljas kursuste juhendaja konsulent Linda Jupets. Foto: Gustav Zopp

naiste seltsi eestvõttel järjepidevalt igal aastal.

Ago Ruus
rubriigi toimetaja
505 6691
agoruus@gmail.com

Sademevee ja liigvee juhtimine reoveekanaliseerimisele on keelatud

Selle aasta augustikuus olid erakordselt suured vihmajärged, mille tõttu sadas maha üle kuu normi vett vaid mõne päeva. Vihmasajud tekitasid häireid AS Võru Vesi ühiskanaliseerimise ning reoveepumplatel oli raskusi vee edasi pumpamisega intensiivsete sadade korral. Ühiskanaliseerimine on valdavalt lahkvooline ehk reoveekanaliseerimise peaks volutama ainult reovesi ja sademevett sinna suunata ei ole lubatud. Kahjuks oleme märganud, et kinnistutelt juhitakse liigvett reoveekanaliseerimisele (sh katustelt, platsidelt ja keldritest tulevat liigvett). **Kuna liigvee juhtimine AS Võru Vesi ühiskanaliseerimisele on keelatud, siis käesolevaga tuleme klientidele meelde:**

1. Ebaseaduslik liigvee juhtimine ühiskanaliseerimisele

Ilma lepinguta on keelatud juhtida ühiskanaliseerimisele pinna-, pinnase-, dreenaži- ja sademevett. Selline tegevus koormab märkimisväärselt kanaliseerimisüsteemi, põhjustades üleujutusi ja muid tõrkeid. Palume tungivalt kõigil elanikel järgida õigusaktide nõudeid ja lõpetada igasugune ebaseaduslik liigvee juhtimine reoveekanaliseerimisele. Sellise rikkumise eest on ette nähtud karistus ning AS Võru Vesi võib vajadusel koostöös

kohaliku omavalitsusega rakendada järelevalvemeetmeid.

AS-I Võru Vesi on õigus katkestada teenuste osutamine, kui ei järgita ühisveevärgi ja -kanaliseerimise kasutamise eeskirjas sätestatud nõudeid. Samuti võib määrata tasu ebaseaduslikult kasutatud teenuste eest.

2. Tagasivooluklappide paigaldamine

Tuletame ka meelde, et kõikidel hoonetel, mis on ühendatud ühiskanaliseerimisega, peaksid olema paigaldatud tagasivooluklapid. Need klapid aitavad vältida üleujutusi, mis võivad tekkida ühiskanaliseerimise paisutustaseme tõusu tõttu. Paisutustaseme piirväärtuseks loetakse kanaliseerimise liitumispunktile lähima tänaval asuva kanaliseerimisekaevu luugi pinnast 10 cm kõrgemat pinda. Tagasivooluklappide paigaldamine on oluline meede, mis kaitseb teie vara ja vähendab võimalikku kahju, mis võib tekkida suure vihmajärgi ja üleujutuste ajal. Kui teie kinnistul ei ole veel tagasivooluklappe paigaldatud, soovime seda teha esimesel võimalusel.

3. Sademeveekanaliseerimise kasutamise võimalused

Lisaks soovime kõigil kinnistuomanikel uurida, millistel

tänavatel on olemas sademeveekanaliseerimine ja kas on võimalus sellega liituda. AS Võru Vesi hallatav sademeveekanaliseerimine asub ainult Võru linna territooriumil. Sademeveekanaliseerimine on mõeldud just vihmavee ja muu pinnasevee juhtimiseks, vähendades seeläbi koormust ja tõrkeid reoveekanaliseerimises. Sademeveekanaliseerimisega liitumine võib olla efektiivne lahendus liigvee ohjamiseks ja kanaliseerimisüsteemi ülekoormuse vältimiseks.

Samuti on oluline, et kinnistuomanikud koguksid sademeveed oma kinnistul ning leiaksid lahenduse nende immutamiseks pinnasesse või muul viisil äravoolu korraldamiseks. Soovitame kaaluda vihmavee kogumist ja selle taaskasutamist, näiteks kastmiseks või muudes majapidamisvajadustes. Selline lähenemine aitab vähendada survet kanaliseerimisüsteemile ja on ühtlasi keskkonnasõbralik lahendus.

AS Võru Vesi

VÕRU VALLA KULTUURI- JA SPORDIKALENDER

OKTOOBER

12. oktoobril
kell 19.00 Sügise tantsuõhtu ansambliga Kruiis Puiga rahvamajas
13. oktoobril
kell 11.00 Portselanmaali õpituba Lasva rahvamajas
kell 11.00 40. Munamäe-Võru maastikujooks ja -kõnd/Võrumaa jooksu- ja kõnnisarja 2024 viimane etapp, võistluskeskus Kubija suusabaasis
kell 16.00 Sulbi külateatri etendus „Kuidas me röövisime Triinu baari“ Sulbis Roosu talu vabaajakeskuses
kell 18.00 Sulbi külateatri etendus „Kuidas me röövisime Triinu baari“ Sulbis Roosu talu vabaajakeskuses
14. oktoobril
kell 15.00 Lauamängude pärastlõuna kogu perele Orava kultuurimajas
15. oktoobril
kell 18.00 Võru valla kultuur ratastel sõidab külla Värska kultuurimajja
kell 19.00 Film „Homme on ka päev“ Vastseliina rahvamaja kinos
16. oktoobril
kell 10.00 „Kübermaailm, täis võimalusi ja ohte“ loeng Navi seltsimajas, räägib Kätlin Kukk (SEB Panga turbejuht)
17. oktoobril
kell 17.00 Organzlille õpituba Lasva rahvamajas
kell 18.00 Orava mälumänguturniiri esimene etapp Orava kultuurimajas
18. oktoobril
kell 20.00 Tantsuõhtu ansambliga Sirlil Vastseliina rahvamajas
kell 21.00 Varese disko Varese Paigas
20. oktoobril
kella 11.00 Keraamika õpituba Lasva rahvamajas
23. oktoobril
kell 15.00 Parksepa eakate ilmaelu arutlusring Kanariku 7 keldris
26. oktoobril
kell 17.00 Orava maanaiste seltsi 25. sünnipäevapidu Hanikase külakeskuses
26. oktoobril
kell 18.00 Tallinna Kammerkoori kontsert „Ubi Caritas“ Vastseliina Katariina kirikus
27. oktoobril
kell 11.00 Teekannu kujuga kinkekarbi ja helkurlille õpituba Lasva rahvamajas
28. oktoobril
kell 8.00 Lindora laat
31. oktoobril
kell 16.30 Varese halloween: laste disco Varese Paigas

NOVEMBER

9. novembril Kestvussõitude sarja „Piksepinini karikas“ 2024.-2025. hooaja kolmas etapp Hinsa autokrossirajal
13. novembril
kell 18.00 Kontsert Vastseliina rahvamajas, esinevad sopran Imola Mate (Rumeenia) ja pianist Sven-Sander Šestakov (Eesti)
15. novembril Tantsuõhtu ansambliga Detail Varese Paigas
21. novembril
kell 18.30 Sepo Seemani monokomöödia „Eesti mees ja tema naine“ Piusa külustuskeskuses
22. novembril Ansambel Kapriiz ja disko Varese Paigas

NÄITUSED

- Vastseliina rahvamajas on 31. oktoobrini üleval Marju Rebase ja Marit Küli koostatud rändnäitus „Hälli Kiigutaja“
- Võru vallaraamatukogus on avatud sügisene näitus „Putukad“.
- Vastseliina haruraamatukogus on raamatunäitus „Tartu - kultuuripealinn 2024“
- Võru vallamajas on üleval Birgit Pettai koostatud rändnäitus „Võru valla kultuur ratastel - kultuuririkkuses ja kultuuripealinn vaimus“

Väljaandja: Võru Vallavalitsus (Võrumõisa tee 4a, 65605, Võru linn)

Koostaja, toimetaja ja küljendaja: Võru valla avalike suhete spetsialist Katariina Ummelk

Trükk: Printall AS, Tallinn
Kohalettoimetamine: Omniva
Tiraaž: 4400 eksemplari
Ilumine: 11 korda aastal igal kuul, välja arvatud juulis
Loe digilehte: voruvald.ee/voru-valla-teataja

Järgmine leht saabub postkasti novembrikuus. **Artikleid järgmisesse lehte ootame 18. oktoobriks e-posti aadressile ajaleht@voruvald.ee.** Toimetusel on õigus kaastoid nende selguse huvides toimetada ja lühendada.